

41 GODINA ZA BOGA I HRVATSKU DRAGU

MI

KATOLIČKO GLASILO

RUJAN 2017 • GODINA XLI
BROJ 6-9 • ISSN 1331-8837 • CIJENA 12 KN

CRKVA I STRANI TURISTI

S velikim zanimanjem čitam u stranim novinama članke o mojoj domovini, rado poslušam radio emisije odnosno pogledam televizijske zapise o Hrvatskoj. Godi mi posebice slušati u vlaku, za susjednim stolom i drugdje kako ljudi pričaju o svom netom provedenom godišnjem odmoru u mojoj domovini Hrvatskoj.

Slušam, a srce se smije.

O čemu ti ljudi, stranci pričaju dok govore o svom godišnjem odmoru u Hrvatskoj?

Uglavnom je riječ o prirodnim ljepotama, čistom moru, dobroj hrani, lijepim starim crkvama i crkvicama te uopće sačuvanim tragovima kulture. Ne izostaju pritom ni vrlo riječita opisivanja ljetnih provoda, druženja te uglavnom riječi pohvale o gostoljubivim domaćinima.

Prije nekoliko dana jednog nedjeljnog poslijepodneva vraćajući se tako u svoj samostan, dok su uho i srce bili dupkom ispunjeni spomenutim komplimentima o Lijepoj našoj, zastanem na trenutak i pitam se: zanimljivo, sve ove godine, pisanja i govorenja stranaca o Hrvatskoj, ne sjećam se da sam ikada čuo da je netko od njih pripovijedao o svom ljetnom odmoru a da je pri tom bila riječ o nekom liturgijskom slavlju odnosno sv. misi. Nikada. Zanimljivo i ujedno čudno, zar ne?!

O čemu ti ljudi, stranci pričaju dok govore o svom godišnjem odmoru u Hrvatskoj?

Možda će netko od vas očitatelja primjetiti: Hajde fratre, pa ljudi su došli na odmor i pusti ih na miru nek' se odmaraju, te nemoj od njih još tražiti da za vrijeme godišnjeg idu i u crkvu, na misu...

Slažem se, nije moje da ikoga nagovaram da ide u crkvu! Moje poslanje je – a i svih vjernika – da potičemo druge na nedjeljno vjerničko zajedničarenje slavlja euharistije. A budući se sv. misa u prvom redu ne sluša (kako nažalost većina vjernika običava govoriti!), nego se misa slavi, onda nam je čak i lakše stvoriti preduvjete za vjerski život zajednice vjernika koji ne razumiju hrvatski jezik.

Crkva i turizam, točnije rečeno Crkva i strani turisti u Hrvatskoj. Tema koja je zapravo vrlo optimistično započela 70-ih godina prošlog stoljeća, a danas je uglavnom zapostavljena zadaća. Dok su još prije 40-ak i više godina pozivani strani svećenici kako bi kombinirajući svoj godišnji odmor u Hrvatskoj ujedno organizirali euharistijska slavlja na jezicima njihovih sunarodnjaka, danas se u tzv. crkvenoj bazi uglavnom misli da se zadaća prema turistima odradila ako se prevedu na strane jezike prospekti

o župnoj, samostanskoj, katedralnoj i drugim crkvama.

Iz do sada rečenog, poštovani čitatelji, imamo i odgovor na pitanje zašto turisti ne ponesu sa sobom i sjećanje na neko vjersko slavlje za vrijeme svog odmora u Hrvatskoj?!

Kako ponijeti sjećanje na nešto čega uglavnom nije bilo?!

Točna je tvrdnja o turizmu kao putovanju i Crkvi kao putujućoj zajednici. No, izgleda ljetno je ipak više pokušaj odmora, a kako činjenice pokazuju vrlo uspješnog odmora od euharistijskih slavlja i duhovnih sadržaja – nažalost, posebice naših domaćih vjernika.

Svi relevantni stručnjaci će nam reći kako kvalitetan turizam vodi brigu o cjelovitom čovjeku. U tom kontekstu ima itetako prostora za djelovanje Crkve, posebice nas crkvenih službenika. Dobar početak bi mogao biti kad bi svećenici barem malo pokušali povezati sinergiju ugodnog i korisnog; naime, velika većina nas zna barem jedan strani jezik, a znatan broj naših kolega svećenika iz drugih zemalja dolaze kod nas na odmor. Dakle, od nas se ne očekuje velik trud, potrebno je samo malo, uistiwnu jako malo volje.

U protivnom će naše crkve u ove ljetne dane ostati odnosno postati muzeji umjetničke baštine, a ne mjesta molitve i duhovnog predaha – i to ne samo stranim turistima! ■

MI

ZA MLADE KOJI SE NE BOJE BITI BOŽJI

Urukama držite prvi jesenski broj našeg i vašeg lista MI. Odmorni i spremni za nove i izazove nastojat ćemo vam iz broja u broj nuditi nove i zanimljive sadržaje, približavati i analizirati domovinske i globalne trendove i fenomene, propitkivati društvo u kojem živimo te stalno podsjećati na vječne istine i otkrivati moć katoličke vjere u svakodnevnom životu. Na tom putu, od ovog broja imamo i potporu Grada Zagreba, odnosno Gradskog ureda za obrazovanje, kulturu i sport, čiji je odjel za mlade prepoznao naša nastojanja i potrebu za ovakvim štivom u vremenu inflacije svakojakih informacija.

Pisati o kršćanstvu u vremenu u kojem živimo prilično je izazovno. S jedne strane – većina onih koji se nazivaju vjernicima uvjereni su da sve znaju i da će teško čuti nešto novo o toj „vječnoj“ temi, a s druge – oni koji ne vjeruju ionako su nezainteresirani za ove teme ili kršćanstvo doživljavaju kroz prizmu nagomilanih stereotipa i predrasuda.

Iako živimo u informacijskom i komunikacijskom dobu, unatoč kvantiteti ponuđenih sadržaja ne raste njihova kvaliteta, a u javnosti je sve manje argumentirane i korisne komunikacije, te otvorenosti za nove vidike i drugačija gledišta. Ljudi su svakodnevno zasuti gomilom informacija, sve im je naizgled dostupno i o svemu, zahvaljujući komunikacijskim i tehnološkim dostignućima, u relativno kratkom roku mogu doznati sve što ih zanima. Tako su često, svjesno ili nesvjesno, izloženi i mnogobrojnim dezinformacijama, površnim informacijama pa i podvalama. Mnoge od njih se odnose i na Boga, Crkvu i kršćanstvo općenito. Neke su plod neznanja i nerazumijevanja, a neke zlonamjernosti. Zato su nam potrebni nego ikada tumači vjerskih istina, te zbivanja u Crkvi i svijetu. Oni nam pomažu da se vratimo izvoru - vječnim Isusovim načelima, odnosno da nam u moru senzacionalizma, šarenila i potpuno beskorisnih informacija ukažu na bitno. Oni nam pomažu da trezveno i odgovorno pristupamo vreme-

---

Svi oni koji kritiziraju današnju mladež i zabrinuto se pitaju kome ćemo ostaviti svijet, morali bi biti manje kritični i prisjetiti se svoje mladosti. Isto tako bi trebali tražiti više dobrih primjera među mladima i pokazivati ih kao uzor.

---

nu u kojem živimo te da ne postanemo objekti tuđih manipulacija, već subjekti koji su kadri mijenjati sadašnjost i kreirati bolju budućnost.

Iako neki govore kako je vrijeme tiska prošlost, mi smo još uvjereni u opravdanost ovakvog načina komunikacije, iako ozbiljno razmišljamo i o vlastitom portalu.

Nećemo šutjeti. Nazivat ćemo stvari pravim imenom. I boriti se za istinu. Nastojat ćemo biti u službi svima koji u svome životu nastoje svjedočiti svoju vjeru, posebice mladima. A mnogi baš mlade drže najzahtjevnijom publikom!

„Današnja mladež voli luksuz, ima loše manire i prezire autoritet. Suprotstavljaju se roditeljima i tiraniziraju učitelje.“ Koliko puta ste čuli takvu ili sličnu kritiku upućenu mladima i ne čini li vam se da idealno opisuje upravo našu, današnju mladež!? Međutim, zasigurno ćete se iznenaditi kad saznate da je upravo tu tvrdnju izgovorio slavni grčki filozof Sokrat, koji je umro daleke 399. godine prije Krista. Dakle, ne moramo brinuti da su ti epiteti isključivo vezani uz naše vrijeme. Uvijek se na mlade gledalo kao

---

Oko nas je još puno mladih, koji se ne boje biti konstruktivni i mladih koji imaju snage reći Bogu „da“. Zato se uistinu ne moramo bojati za vlastitu budućnost. Zbog njih smo tu...

---

na one koji krše tradiciju i žele se izboriti za svoj dio slobode. Isto tako za pretpostaviti je da današnja mladež nije ništa bolja, a ni lošija od naraštaja koji su stasali na Zemlji godinama i stoljećima prije nas. Doduše, živjelo se prilično drukčije pa se i susretalo s drukčijim izazovima. A i tada, baš kao i danas zlo je bilo zlo, a znalo se što je dobro. Prema tome svi oni koji kritiziraju današnju mladež i zabrinuto se pitaju kome ćemo ostaviti svijet, morali bi biti manje kritični i prisjetiti se svoje mladosti. Isto tako bi trebali tražiti više dobrih primjera među mladima i pokazivati ih kao uzor, te im pomagati da lakše kroče kroz ovaj naš komplicirani svijet, umjesto da samo prokazuju.

A kako ima nade za naš svijet mogli smo vidjeti i proteklog ljeta na mnogobrojnim hodočašćima diljem domovine, gdje smo susreli mlade kako svjedoče svoju vjeru, mole Gospu da intervenira u njihovim životima ili nastoje još bolje slijediti Krista... Posebno je bilo veličanstveno vidjeti rijeke raspjevane i pobožne mladosti tijekom Festivala mladih u Međugorju, svih kultura i jezika, koji se u kršćanskom jedinstvu okupljaju oko križa u ovoj duhovnoj oazi suvremenog svijeta. Vidjeli smo živu vjeru naše mladeži i na svjetskim molitvenim festivalima i manifestacijama, okupljene oko pape... Gledamo ih svakodnevno u našim crkvama, ali i na ulicama gdje nastoje živjeti kršćanski. A znamo da to nije nimalo lako. Svakodnevno susrećemo mlade koji nastoje biti primjer u svome okruženju i svjedočiti dobro i moral u svijetu kojim kroče. Često tvrde kako je teško biti normalan među nenormalnima i moralan među nemoralnima jer se nameću potpuno drugačiji standardi, u kojima je biti istinski vjernik iznimka a ne više pravilo. Oko nas je još puno mladih, koji se ne boje biti konstruktivni i mladih koji imaju snage reći Bogu „da“. Zato se uistinu ne moramo bojati za vlastitu budućnost. Zbog njih smo tu... ■

VLAST I MLADI

S pravom ozbiljni analitičari, novine i mnogobrojni portali postavljaju pitanja strukturama vlasti, o izvršavanju obećanja preko kojih su dobili povjerenje naroda. Bune se stariji i nemoćni, ranjeni i hendikepirani, bune se i oni koji nemaju drugoga posla, profesionalci u različitim udrugama koji kroz sijanje magle žanju nekakav materijalni učinak. Svoj glas dižu heroji koji su zasluženo dobili svoja prava i majke koje su trudne ili kane začeti novi život. Samo o svemu šuti mladost ovog naroda – mozak im je obuzela virtuala i fatamorgana - koja je preko noći razbaštinjena, upetljana u ropske lance različitih fondova i kompanija. Da, bježimo od sebe i svojih, što više na sjever ili jug... ali mira nema gore ni dolje, tamo ni ovamo, nego samo u Gospodinu! Imaju "sjajnu" perspektivu – ne vjeruju sami sebi niti Bogu! - biti slugama i kmetovima na svojoj očevini, po jadranskim hotelima i tvornicama kojima će gospodariti drugi koji će viškom novca i kapitala plaćati njihovu moralnu, domoljubnu i vjerničku smrt nudeći im sumnjive medije, još sumnjiviju kulturu i zabavne sadržaje. Istodobno će vladajuća klika pričati o velikim uspjesima i gospodarskom procvatu ove zemlje. Već su pomogli mladima da zamijene dan za noć, jer mrak je sve što im se nudi.

Tragično je gledati taj manifest besmisla koji život pretvara u uspavanku, u nesretno bivstvovanje ispunjeno sumnjama i mržnjom.

Odgovorne persone pilatovski štite i peru ruke od sudbine mladih. Narodni novac daju različitim devijantnim grupacijama i agenturama različite vrste. Gasnu i zdrave jezgre koje su nešto nudile, planirale i htjele. Oni savjesti nemaju i ne boje se Božjeg suda, pa vjerojatno ih i nije briga što će narodu nanijeti štetu koju će baštiniti generacije. Glavno je dijeliti ordenje različitim mutikašama i bjelosvjetskim tipovima koji su silno "zadužili" ovdašnju raju. I nikakve razlike nema između najviših državnih institucija ili npr. bosanske općine Turbe koja funkcionira slično, ali više pozornosti pridaje slobodnom vremenu svoje mladeži.

MRKVA I BATINA

Mamini sinčići i kćerke štite. Glavno im je da imaju okupljališta i torove za noćne boravke, slađe ili gorče napitke, partyje i ecstasy. Nije ih briga za probleme i ostali svijet. Njihovim glavama je Hrvatska

daleko, a Bog još dalji. Političari mogu obećavati brda i doline. Prozirna priča za naivce opet će upaliti. Čista demagogija: malo trave, malo mrkve, batine, pa opet mrkve i tako do daljnjega. I odakle očekivati da udari propuh u generaciju mladih: od studenata karijerista različitih provenijencija, od studenata katoličkih učilišta koji ne vjeruju u opstojnost Božju, od različitih pekmeza i "velikih ljubavnika" sa zagrebačkih ulica? Slinava patetika prevršila je svaku mjeru. Svuda goli pupci, rinčice, mirisi, gelovi... Prava

Sve je "štos" i "fora", razarajući otrov upakiran u bombonijeru. Sve je to mladima, kao i aktualnoj vlasti, malo "smiješno". Kad počnu glavama razbijati zidove, smijati će se još više...

tezga za trgovce svih specijalnosti. Tragično je gledati taj manifest besmisla koji život pretvara u uspavanku, u nesretno bivstvovanje ispunjeno sumnjama i mržnjom. Žalosno je što u takvoj situaciji svi imaju silna prava, ali nikakve obveze.

Čak i vlast ih vara. U ružičasto boji njihovu budućnost. Priča o nekakvom novom europskom običaju i radu, a tolerira da život mladih počinje poput mačjega, tek iza ponoći. Naravno, sve to je sloboda i demokracija. Smiju nam se pametni ljudi iz velikih demokracija, a oni dobronamjerni uporno opominju. Ali mi smo kao nacija robovi, učenici neozbiljne balkanske škole i starih kumrovečkih stipendista. Nama su opomene crvena krpa koju mnogi žele obojiti u crno i prikazati reliktom starih konzervativaca. U toj koridi jurišaju crvene, žute i svakakve novine i portali. Savršeno obavljaju povjerene zadatke. A naša mladež čita, citira i stvara plitke zaključke. Sve je "štos" i "fora", razarajući otrov upakiran u bombonijeru. Sve je to njima, kao i aktualnoj vlasti, malo "smiješno". Kad počnu glavama razbijati zidove, smijati će se još više...

VRIJEME HRABRIH

Ovo je vrijeme hrabrih, vrijeme onih koji su spremni na žrtvu, onih koji znaju što je istinska Kristova ljubav koja traži radikalne odluke i ne poznaje uzmak i strah. Takva ljubav počinje od žrtve za Boga i bližnjega. Ne da se izopačiti! Postoji usprkos tome što je mnogi ne poznaju i ne priznaju. Iz nje izvire hrabrost i iskrena pravičnost. Hrabri će ustati i dići svoj glas protiv nepravde, izići iz svojih skrovišta i dati svoj doprinos vjeri, politici i kulturi. Takvi se neće uplašiti novog ili starog pravila o podobnosti i ponoviti pogreške svojih otaca koje danas pravdaju "teškim vremenima" i zakonitostima onog doba.

Vjerujem da među našom mladeži ima onih koji su spremni izdići se iznad mase, postaviti pitanje, tražiti pravicu od ove i svake druge vlasti. Sigurno je da postoji mnoštvo onih koji ne peru čizme u "otrovanim lokvama" ovosvjet-

skih zabluda i koji unatoč poganskom zovu različitih "močvara" gledaju prema zvijezdama i Nebu. Vrijeme je, čas milosni, da takvi izidu iz anonimnosti, da se organiziraju i pomognu cijeloj svojoj generaciji u borbi za vlastito dostojanstvo, zemlju i imanje, za bolju i sigurniju hrvatsku budućnost. Novi trend je na vidiku. Traže se odvažni da autentično kažu i pokažu što je politički pravedno, duhovno i intelektualno zdravo, kulturno estetsko i plemenito. Onda će ova i bilo koja druga vlast odgovornije raditi i bolje skrbiti o zajedničkom interesu. Sada je pat pozicija. Vlast jednostrano čini po svome, a mladi šute. Vrijeme je da napokon vlast ozbiljno shvati svoju odgovornost i skrb za mlade, a da hrabra i pametna mladost progovori i krikne tražeći dostojanstvo, slobodu i pravično blagostanje. ■

MALO HUMORA

Ne strijeljajte vrapce topom i ne ubijajte muhe maljem! Ne ukočeno, preozbiljno, suviše svečano. Biti ponizan – to znači da se ne oholimo i ne pretvaramo u svojim problemima, da se ne pravimo važni, da na sebe gledamo s komične strane, da svojim utjecajem vlastitim problemima damo putovnicu i da im se u lice nasmejemo, umjesto da ih ozbiljno shvaćamo. Biti dobar prema sebi i sučovjeku, to je prava poniznost i poštivanje Božje volje.

Lagardère

Ako su mi ukrali utjehu, moram plemenito podnijeti. Ako se Bogu sviđa da mi je udijeli, moram je prihvatiti s poniznošću. Moram je uživati, a da se kod toga ne bih uzbuđivao i ne smijem žaliti ako vidim da je došao kraj. Svoje oči moram upirati u jedino potrebno – u slavu Božju.

Tissot

Kad zauzmemo pozu svečane ogorčenosti, bilo bi zaista dobro da se pogledamo u ogledalo. Možda bi se nasmiješili svome tužnom licu. Ako je netko po naravi sam sebi težak i dosadan, može mu to nastojanje postati životna asketska vježba.

Crkva je puna radosti, one radosti koja je namijenjena ovom žalosnom svijetu. Ako nešto učinite protiv nje, učinili ste protiv radosti.

Bernanos

Mi nismo „od svijeta“, ali moramo živjeti u svijetu. Prava askeza nije u bijegu iz svijeta, a zdrava pobožnost nije tmurna. Kada prihvaćamo evanđeosku nauku o ljubavi i dobroti, moramo znati da u prvom redu moramo biti dobri prema sebi. Ta nam dobrota zapovijeda da sebe i svoje teškoće ne vješamo na veliko zvono, već ih prihvaćamo poniznom i strpljivom odanošću. Ali za to treba imati

hrabrosti. Potrebna je i lijepa mjera humora. Ne radi se o tome da postanemo „Božji klauni“ za druge, već je stvar u tome da u svojoj nutрини pokušavamo sve što proživljavamo uzeti mirno, bez pretjerivanja i sa malo dobre volje.

Kad zauzmemo pozu svečane ogorčenosti, bilo bi zaista dobro da se pogledamo u ogledalo. Možda bi se nasmiješili svome tužnom licu. Ako je netko po naravi sam sebi težak i dosadan, može mu to nastojanje postati životna asketska vježba. A to je i potrebno, jer u takvom nemogućem položaju nismo sposobni ni moliti, a kamoli da darujemo ljubaznu riječ, koju i tada očekuje naš sučovjek. ■

ODGOJ MLADIH I ZDRAV RAZUM

Čim maturiramo, stav o vlastitom školovanju zadobije nekako nježnije, ružičaste obrise. Ako se upišemo na fakultet i počnemo studirati upravo ono što smo i željeli, pa se na prvom ispitnom roku zateknemo pred knjigom od dvjestotinjak stranica i preko noći moramo nabubati svaki redak iz te knjige, a sutra nas čeka još jedna probdjevena noć jer moramo napisati i seminarski rad koji opsegom ne zaostaje za našom nedavno napisanom maturalskom radnjom, nostalgично zakukamo nad srednjoškolskim vremenima u kojima smo se sasvim demokratski mogli pobuniti protiv čak tri stranice iz udžbenika koje je valjalo naučiti preko vikenda ili zavapimo nad blagodatima iste te demokracije u kojoj smo smjeli istjerivati svoja prava kako nas nitko nema pravo prisiliti na dva kontrolna u jednom danu ili nas ispitati tri predmeta. Ako se zaposlimo, srednjoškolska vremena čine nam se još ljepšima pa čeznemo za školskim danom koji je počinjao u osam, ali je završavao u dva (a ne u četiri, pet ili po potrebi profita) i kad smo se smatrali povrijedenima ako smo dobili neopravdani sat jer je bio zastoj u prometu. Uglavnom, čim naše školovanje završi, preplavljuju nas uspomene iz «boljeg» života, ali stalno stasaju nove generacije kojima nije jasno što njihovi roditelji žele reći kad svojoj

Stvara se raspoloženje da u Hrvatskoj ništa ne valja, pa ni Hrvatska sama. Zaključak: prodajmo i hrvatsko školstvo gospodarskim velesilama, možda nam bukne plamen sa štafete «svijetle budućnosti».

djeci tvrde da prave obaveze i nepravde započinju tek kad se krene na posao i da je sve što te može mučiti mačji kašalj prema radnoj knjižici u ruci usred radnog vremena. Pa ti onda spavaj, slušaj glazbu i ispijaj kavu, otkvači se, ili još bolje, žali se u novine.

DUGI PRAZNICI ILI KRATKA PAMET?

Ipak, vrijeme provedeno u školskim klupama ni u čijem životu ne bi smjelo biti sinonimom za paklene muke, nego za sazrijevanje, rast svake vrste, otkrivanje talenata, formiranje svoje osobnosti i svih onih ljepota kojih nismo svjesni dok se u tom kotlu nalazimo. Međutim, logično je da svi mladi uza se imaju neku odraslu osobu, roditelje, bake i djedove, rodbinu, susjede koji mogu pomoći u odrastanju i koji pružaju primjer u svakodnevnom savladavanju manjih i većih

poteškoća. Među tim su ljudima svakako i profesori i vjeroučitelji koji na svoj način sudjeluju u odrastanju svojih učenika. Ipak, jedno nipošto ne smijemo smetnuti s uma, a to je da škola i Crkva nisu jedini čimbenici i sudionici u odgoju mladih, nego snose tek manji dio posla i tereta, odnosno, glavni dio posla ima odraditi ona kućna, domaća škola i Crkva, a to su roditelji. Svojim ponašanjem, razmišljanjem i stavovima oni pružaju primjer, ali i korigiraju mladenačke krivine i nesmotrenosti, one revolucionarne ideje prema kojima su svi gluplji od nas samih.

Npr. za vrijeme štrajkova učitelja i profesora učenici planduju, a roditelji se sablažnjuju što nastavnici ne misle na njihovu djecu. Tko je zadovoljan? Prividno su zadovoljni jedino učenici kojima se čini da je zgodno imati koji slobodan dan, ali to su isti oni koji su – i to s pravom – pred nekoliko godina prosvjedovali što na kraju školske godine nema nastave, a time ni prilike da se korigiraju ocjene, održe mature i omogući im se upis na fakultet. Pitam se gdje su sada bili ti *odlikaši*, i zašto ih nijedan novinar nije pitao što misle o neodržavanju nastave. Međutim, krivnja nipošto nije na učenicima. Oni su mladi i redovito odlaženje na nastavu čini im se svjetskom mukom, a svaki slobodan dan (pa makar i zbog

snježnih mećava) predstavlja jedan dan zatvora manje.

RODITELJI, GDJE STE?

Roditelji bi pred svojom djecom morali o profesorima govoriti afirmativno, i ne bi svojoj djeci smjeli povlađivati kad se ona grubo izražavaju o nastavnicima i okrivljuju ih za svoj neuspjeh. Nažalost, to se često događa. Nisu rijetki slučajevi kad krajem školske godine roditelji (koji na razgovore s nastavnikom ne dolaze) traže vezu za prolazak njihove djece tvrdeći da je taj taj profesor «lud», «nenormalan», «pravi se važan», «nema kriterije» ili jednostavno – «nema pojma» o predmetu koji predaje. Djeca tada slušaju i uče promatranjem. Mnogi priznaju svoju krivnju, ali brojni su oni koji šute znajući da su svom neuspjehu sami krivi, i puštaju da se kotrlja. Zdrav razum nalaže da se te roditelje pita kako to oni u određenim situacijama na profesore podižu drvlje i kamenje, a istodobno od njih očekuju da odgoje njihovu djecu i potpuno im ih prepuštaju. (Uostalom, ako roditelji ne mogu izaći na kraj sa svoje troje djece, kako bi to uspjelo jednom profesoru s tridesettoje, plus kod kuće njegovih troje?)

Nesumnjivo, ni djeca ni roditelji ne znaju što čine, i tu leži uzrok njihove greške. Djecu i nije teško opravdati (jer

njih valja odgajati), ali roditelji pokazuju zastrašujuće pomanjkanje zdravog razuma, ljubavi ili barem pristojnosti. Oni se ne libe javno pretresati kako nastavnici ni nemaju pravo na normalne plaće jer ionako «ništa ne rade», «stalno su na praznicima» i slične bedastoće. Isti ti roditelji nisu svjesni da naporno zarađuju kruh, kao i ti nastavnici, i ne pitaju se kako to oni sami nisu bili u stanju postati školskim učiteljima, kad im već roditeljsko učiteljvanje ne ide.

UČITELJ I UČITELJI

A onda «Vlada ove zemlje» nastupa kao velik igrač. Oni znaju što čine. Ravnodušno puštaju da se na nastavnike obrušava sva sila gnjeva, jednim dijelom jer se na taj način svraća pozornost s drukčije, manje odgojne, ali svakako profitabilnije rabote, a drugim dijelom jer im savršeno teče voda na mlin koji mitomanski klokoće o hrvatskom jalu, jer da je to osobito u hrvatskom narodu i stvara raspoloženje da u Hrvatskoj ništa ne valja, pa ni Hrvatska sama. Zaključak: prodajmo i hrvatsko školstvo gospodarskim velesilama, možda nam bukne plamen sa štafete «svijetle budućnosti».

Rješenje nastavničkih problema ni u kojem slučaju ne smije i ne može biti štrajk. Nerad i nemar grijeh je koji jednako pogađa i djecu, i nastavnike, i roditelje

i političare koji imaju biti poslužiteljima za dobrobit cijelog društva. Međutim, nepoštivanje tuđeg rada jednako je tako grijeh, i nikoga ne opravdava. Uvijek valja imati na umu da su profesori, i pučkoškolski, i gimnazijski, zapravo učitelji! Učitelj je bio i sam Isus, smjerokaz svojim učenicima. Učitelji (školnici), jednako kao i liječnici, i poštari, i prodavači, i čistači, i ministri, i automehaničari, i policajci, i željezničari, i piloti, i znanstvenici, i poljoprivrednici (...) sluge su i pomagači svojim bližnjima. Ne budemo li cijenili njihova zanimanja, ali i vrijeme i trud uloženi u školovanje za te poslove, ne budemo li im dopustili da budu osobe, ljudi stvoreni na Božju sliku i priliku, a time ništa nismo napravili. Ako u središte svijeta stavimo Trojedinog Boga, i ako znamo da je Isus poučavao i ozdravljao, i da taj posao zahtijeva ljubav, žrtvu i strpljenje, neće biti teško s ljubavlju susretati ljude koji sudjeluju u obrazovanju i odgoju mladih. Ne bojmo se – u Hrvatskoj je dovoljno poleta koji svake godine iznjedri stotine učitelja, unatoč malo plaći i nikakvom društvenom ugledu. To je evanđeoska ludost križa.

I nikada ne valja zaboraviti da djeca uče iz onoga što doživljavaju – od svojih učitelja – i od roditelja, i od profesora i od političara. U svakoj «zemlji», pa i u Hrvatskoj. ■

GUBITAK ČEDNOSTI

DOBITAK ZA SOCIJALNU PATOLOGIJU

Wendy Shalit je mlada Židovka koja je diplomirala je filozofiju na Williams koledžu. Njezini eseji su tiskani u *The Wall Street Journal*, *Commentary*, *City Journal*, i u ostalim publikacijama. Njezinu knjigu *A Return to Modesty* publicirao je 1999. izdavač *The Free Press*, a lanjske je godine ponovo izdana u "paperback" izdanju kuće *Touchstone Books*, u kojem su uključena pitanja za primjenu u nastavi. Ovo je izvadak iz njezina izlaganja, kojega je održala u *Phillips Auditoriju* na seminaru pod pokroviteljstvom *Centra za konstruktivne alternative* istoga koledža.

Danas poslijepodne čitala sam časopis za nevjestu u kojem je neka žena postavila slijedeće pitanje. "Moj zaručnik želi da postanemo intimni, ali ja želim čekati dok se ne vjenčamo. Da li time činim nepravdu svojem braku?" Izdavač je odgovorio: "Vaš zaručnik bi trebao razumjeti zašto vi želite čekati dok ne budete dijelili zajednički dom. Može biti da ste vi zabrinuti zbog gubitka svojega identiteta kao pojedinca, ali može biti i da ste zabrinuti radi problema prostora."

Problemi prostora? Gubitak identiteta? Ako bi se ta žena brinula zbog tih stvari ona se u prvom redu ne bi željela udati.

Poruka naše današnje dominirajuće kulture je da mi nismo dragocjeni, da nismo stvoreni na sliku Božju. Naprotiv, ja kažem da jesmo i da kao takvi zaslužujemo čednost.

Njezino se pitanje odnosi na moral. Ona je željela znati što bi bilo najbolje za njezin brak. I što se toga tiče – međutim nepoznato modernom uredniku časopisa – očito je: Mnogo je veća vjerojatnost da se parovi koji žive zajedno prije braka uopće ne ožene, a ako se ožene veća je vjerojatnost da će se rastati. Ipak rječnik čednosti je u velikoj mjeri ispao iz naše kulturalne svijesti. Kada se postavi pitanje koje to nužno implicira, mi možemo samo okolišati o "problemu prostora".

Ja sam se prvi put zainteresirala za temu čednosti iz prilično svjetovnog razloga – jer nisam voljela kupaonice u Williams koledžu. Kao mnogi prosvijećeni koledži i sveučilišta tih dana, i Williams koledž smjestio je dečke uz djevojke u njihovim spavaonicama i onda su studenti glasali po katovima kako bi odlučili da li bi trebali i muški i ženske

dijeliti zajedničke kupaonice. To je sve vrlo demokratski, ali izgleda da glasanje uvijek ide u smjeru zajednice muških i ženskih, jer nitko ne želi da ga se smatra puritancem? Kada sam tome prigovorila moji kolege studenti su mi rekli da ja "ne smijem tražiti komfor za svoje tijelo." Iskreno govoreći ja to nisam prihvatila jer sam ja bila nježna sa svojim tijelom; to su bila njihova tijela u tako tijesnoj blizini s mojim da sam bila užasnuta???

Završila sam pišući o tom iskustvu u časopisu *Comentary* kao o vrsti terapeutske vježbe. Ali kada je moj članak bio pretiskan u *Reader's Digestu* dogodile su se neobično čudne stvari. Dobila sam gomile pisama od mladih osoba koji su rekli: "Ja sam mislio da sam jedini/jedina tko ne može podnijeti te kupaonice." Kako može tako mnogo ljudi osjećati da su oni "jedini" koji vjeruju u privatnost i čednost? Zabrinjavajuće je što su se oni bojali govoriti. Kada i zašto je, pitam se, čednost postala takav tabu?

Na sveučilištu Yale 1997., par godina nakon mojega protesta zbog zajedničkih kupaonica za djevojke i dečke, pet ortodoksnih židovskih studenata uputili su administraciji peticiju izražavajući želju da žive izvan kampusa, umjesto u mješovitim spavaonicama. Odbijajući to,

rektor s Dickensovskim imenom Brodhead, objasnio je da “Yale ima svoja vlastita pravila i zahtijeva na kojima inzistiramo jer ona uključuju naše vrijednosti i vjerovanja.” Yale, jasno, nema “core curriculum” ali ove zajedničke kupaonice, prema rektoru Brodheadu uključuju njegovo uvjerenje. Ja bih dodala da kao rezultat ove vrste “liberalističke” ideologije i danas imamo manje, a ne više slobode nego prije ere 1960tih godina, kada je čednost smatrana vrlinom. Glede toga je važno podsjetiti da kada su koledži imali odvojene spavaonice za muške i ženske i sva pravila posjećivanja koja idu s time, također je bilo moguće mladima da zaobiđu ta pravila. Bilo je moguće na primjer - ja to sada ne branim - studentima da se ušuljaju u drugu spavaonicu i da se ponašaju nečedno. Ali u novoj kulturi “oslobađanja” student se ne može ušuljati u

---

Mnogi od problema o kojima se danas čuje - seksualno zlostavljanje, doba silovanja, mlade žene koje pate od živčanih poremećaja (anoreksije) i govore o osjećaju nedostatka kontrole nad svojim tijelima – sve je to povezano, ja vjerujem, s napadom naše kulture na čednost.

---

spavaonice i biti čedan, ili, točnije, ona se ne može *ušuljati*. U današnjem nečednom društvu ne postoji “pravo na izlaz”. Ako ne sudjelujete vi ste ekscentrik. Stoga studenti nisu stvarno slobodni da razviju svoje najbolje osobnosti, i da djeluje u skladu sa svojim željama.

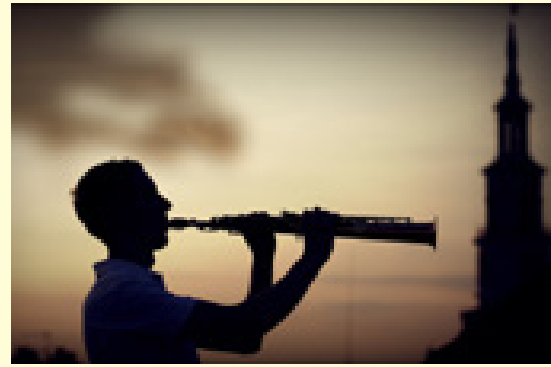
„DIJETE, VANI JE HLADNO!“

Mnogi od problema o kojima se danas čuje - seksualno zlostavljanje, doba silovanja, mlade žene koje pate od živčanih poremećaja (anoreksije) i govore o osjećaju nedostatka kontrole nad svojim tijelima – sve je to povezano, ja vjerujem, s napadom naše kulture na čednost. Čujte prvo riječi koje se upotrebljavaju za opis intimnosti: što se nekada zvalo “voditi ljubav”, a poslije “imati seks” danas je “zakvačiti” – kao zrakoplov koji uzima gorivo u letu. U tom kontekstu bilo mi je zanimljivo saznati, dok sam istraživala građu za svoju knjigu, da su prve feminis-

tkinje stvarno cijenile čednost kao oplemenjivanje društva. Ovdje ja upravo ne govorim o feministkinjama umjerenog pokreta koje su govorile: “Usnice koje su dotakle alkohol neće nikada taknuti moje”. Ja sada govorim o nedavnim feministkinjama kao Simone de Beauvoir (1908 – 1986), koja je u svojoj knjizi *Drugi spol* upozorila da bi, ako bi društvo trivijaliziralo (obezvrijedilo) čednost, to rezultiralo u nasilju nad ženama. I ona je bila u pravu. Od 1960tih godina, kada su naši arbitri u kulturi osudili tu staromodnu vrlinu na “vješanje”, muškarci su sve više očekivali da žene budu popustljive u pogledu seksa, a žene, sa svoje strane nisu osjećale da imaju pravo reći “ne”. To nam je svima donijelo više bijede nego zadovoljstva. Na TV sam vidjela 27 godišnju ženu koja je rekla da je “na neki način radosna” jer je imala herpes, pa sada ima “izgovor da kaže ‘ne’ kada se radi o seksu.” Njoj je bolest zamijenila čednost, kao opravdanje za ustrajanje na slobodnom izboru.

Godine 1948. se pjevala pjesma pod naslovom “Dijete, vani je hladno” od Franka Loessera u kojoj dečko želi da njegova djevojka prespava kod njega. Njegov argument je jednostavan ali jak: Dijete vani je hladno, i ako ona ne prespava kod njega dobit će upalu pluća i umrijet će i to bi ga učinilo “nesretnim za čitav život”. Kao odgovor djevojka nudi nekoliko protuargumenata: “Moj otac će čekati na vratima, sutra će biti ogovaranja” itd. To je vrlo lijepa pjesma. I dok bi postmoderni intelektualci u progresivnim institucijama kao što je Yale bez sumnje rekli da ta pjesma dokazuje kako su žene 1948. bile potlačene, ja bih tvrdila da je današnja kultura – u kojoj se ne može uzdati u očeve da čekaju na vratima – daleko jezovitija.

Protuprimjer pjesmi “Dijete, vani je hladno” je priča koju sam pročitala u časopisu za žene a napisao ju je bivši dečko 18 godišnje djevojke čiji je otac odlučio da je ona prestara da bude djevoja. Nakon što je dečku izrazio žaljenje, taj je otac odveo par u hotel (on nije imao povjerenja u dečka kada se radilo o njegovom *automobilu*) gdje je djevojka postala histerična i plan je propao. Naslov članka je bio “*Otac moje bivše djevojke: Kakav čovjek!*” I premda priča nije tipična, ovih je dana sasvim uobičajeno da roditelji iznajme hotelske sobe za svoju mladež u noći maturalne zabave, što je u biti isti princip. Tako otac u pjesmi “Dijete vani je hladno” koji čeka na vatima i starija kultura koja je podržavala čed-

nost, stvarno su činile žene snažnijima. To im je davalo pravo da kažu “ne” dok ne susretne nekoga s kojim bi se željele vjenčati. Današnja kultura “oslobođenja” ne pruža ženi čvrsto tlo na kojem bi stajala. A nečedna kultura slabi i muškarce – svi smo na milosti i nemilosti ostalih ljudi koji nas procjenjuju kao seksualni objekt (svjedoci smo plastične kirurgije za muškarce), što nije samo zamorno već i nečasno, jer mi ne možemo biti kakvi zapravo jesmo.

Kada sam razgovarala sa studentima koledža bez iznimke svi bi govorili: “Dobro, ako ti želiš biti čedna, budi čedna. Ako želiš promiskuitet budi takva. Svi mi možemo izabrati, i to je divno u ovome društvu.” Ali kultura, ja sam im rekla, ne može biti neutralna. Niti je ona nježna u svom utjecaju na ponašanje. U stvari, kultura djeluje sličnije tanku “Sherman”. Konačno, ako ona ne cijeni čednost, ona će cijiniti promiskuitet i blud i svi naši životi i brakovi će patiti kao rezultat toga.

ČETIRI RAZOTKRIVENA MITA

Prvi korak u oživljavanju poštivanja čednosti u našoj kulturi je boriti se protiv mitova koji ga potkopavaju. Osvrnut ću se na četiri od njih.

Prvi mit je da čednost potječe iz viktorske ere. Ali što je s pričom o Rebeki i Izaku? Kada je Rebeka ugledala Izaka i pokrila se, to nije bilo zato što je pokušala biti viktorska. Njena čednost bila je ključ koji ih je zbližio i razvio duboku intimnost. Kada mi pokrijemo što je vanjsko ili površno- što nam je svima zajedničko – mi šaljemo poruku da su najvažniji naša duša i naše mišljenje. To nas dijeli od životinja i dijelilo nas je dugo prije viktorske ere.

Drugi je mit o čednosti da je ona sinonim za tobožnju stidljivost. To je bila poanta groznoga filma *Pleasantville* kojega je bila pretpostavka da 1950tih godina nitko nije imao radosti niti isku-

sio ljubav. Film počinje kao crno bijeli i prelazi u kolor samo kada mladi pouče svoje roditelje o seksu. To naravno nema smisla: ako roditelji nisu znali kako se to čini kako su se pojavila sva ta djeca? Ali to odražava opće mišljenje "baby boomersa" da strast, ljubav i sreća nisu postojali dok u 1960tim čednost nije bila nadvladana. Uistinu, čednost je skoro suprotna lažnoj stidljivosti. Paradoksalno je da lažno stidljivi ljudi imaju mnogo zajedničkog s promiskuitetnim. Lažno stidljivi i promiskuitetni ljudi dijele sklonost da si ne dopuste da budu ganuti (da ih se drugi tiču?) ili da se zaljube. Čednost, nasuprot, poziva i štiti buđenje prave ljubavi, ona je erotična, ne neurotična.

Da bih to ilustrirala želim usporediti fotografije snimljene na otoku Coney prije gotovo jednog stoljeća s fotografijama s nudističkih plaža iz 1970ih godina. Na otoku Coney šetači plažom su potpuno pokriveni, ali muškarci i žene kradomice pogledavaju jedni na druge i čini se da im je to veliko zadovoljstvo. Na nudističkoj plaži, naprotiv, muškarci i žene jedva gledaju jedni na druge – umjesto toga gledaju u nebo. Izgledaju kao da se samo dosađuju. To je to što su oni koji su došli poslije 1970ih otkrili o onome nizu jednoličnih "zakvačivanja": kada ništa više ne preostaje mašti seks postaje dosadan.

Treći je mit da čednost nije prirodna. Taj mit ima dugu intelektualnu povijest, koja seže unatrag barem da Davida Humea, koji je tvrdio da je društvo izumilo čednost kako bi muškarci bili uvjereni da su djeca njihova vlastita. Kao što je Rousseau naglasio, ovaj argument da je čednost društvena konstrukcija upućuje na mogućnost da se riješimo čednosti. Danas mi pokušavamo učiniti upravo to, i široko je prihvaćeno mišljenje da u tome uspijevamo. Ali da li uspijevamo?

Dokazujući da je Hume bio u krivu i da čednost ima svoje korijene u prirodi

pada nam na um nedavno otkriveni hormon nazvan *oxytocin*. Taj hormon stvara povezanost kada majka doji svoje čedo, ali se izlučuje i prigodom intimnog akta. To je fizički dokaz da žena postaje emocionalno vezana na svoje seksualne partnere čak i kada oni namjeravaju imati samo slučajni odnos. Čednost je zaštitila tu prirodnu emocionalnu ranjivost; ona je učinila ženu jačom. Ali mi se u stvari ne moramo oslanjati samo na fiziologiju da bismo vidjeli prirodnost čednosti. Svakoga vjetrovitog dana možemo promatrati kako se žene koje nose suknje s prorezom smiješno pokrivaju kako ne bi pokazale svoje noge – upravo noge koje bi te moderne suknje, jer su u tu svrhu i dizajnirane, morale pokazati. Usprkos pokušaju da slijede modu, te žene imaju prirodni instinkt čednosti.

Četvrti i posljednji mit kojega se namjeravam dotaći je da se čednost isključivo odnosi na žene. Mi smo ovdje gdje smo danas samo djelomično zato jer se ideal žene promijenio. Muški ideal je slijedio prilagođavanjem. Nekada se smatralo muževnim biti vjeran jednoj ženi i štiti sve žene. Nažalost, to više nije tako, čak ni među mnogim muškarcima kojima bi inače čedna žena izgledala kao srodna duša. Moderne feministkinje su u krivu kada očekuju od muškaraca da budu džentlmeni, kada one same nisu dame, ali muškarci koji cijene "skupljanje bodova" i onda jadikuju da više uopće nema čednih žena - da, oni su jednako loši. Ali naravno, žena može biti i čedno obučena pa ipak zlostavljana na ulici. Tako u stvari mnogo ovisi o tome koliko muškarac poštuje čednost. Za moderno je društvo karakteristično da svatko želi da drugi bude ljubazan prema njemu, a da pri tome ne mora promijeniti vlastito ponašanje, bez obzira da li su to feministkinje koje okrivljuju muškarce, muškarci koji okrivljuju feministkinje

ili mladež koja okrivljuje modele svoje uloge. Ali to je infantilno držanje.

RESTAURACIJA ČEDNOGA DRUŠTVA

Židovi svaki tjedan čitaju dio Tore, a u jednom čitanju je priča koja nam lijepo pokazuje, ja tako mislim, kako je ono što mi cijenimo kod žena i muškaraca nerazdvojivo povezano. Abrahama su posjetila tri čovjeka, u stvari tri anđela i kada ih je on kao što je običavao gostoljubivo primio, iznenada su ga upitali "Gdje je Sara, tvoja žena?" A on odgovori, kao što je poznato: "Pogledajte, u šatoru!" Komentatori se pitaju zašto su (u svijetu??) anđeli pitali gdje je Sara? Oni su znali da je ona u šatoru. Konačno, oni su anđeli. A jedan je odgovor da podsjetite *Abrahama* gdje ona je, kako bi povećali njegovu ljubav prema njoj. To je vrlo zanimljivo, jer u Židovstvu se najvažnije stvari odvijaju, da tako kažem, "u šatoru" - održava se košer, održava se Sabbath, održavaju se zakoni bračne čistoće. Tora se prenosi na slijedeće generacije samo zahvaljujući radu žene u kući. Ipak za to nije potrebno samo da Sara bude u šatoru; također je nužno da tamo bude i Abraham koji ju cijeni. Tako ja mislim da je poruka jasna: ako želimo rekonstruirati čednije, humano društvo, mi moramo početi od nas samih.

Ne mislim da je slučajno što najsmislenije objašnjenje čednosti dolazi iz Biblije. Tijekom mojih istraživanja bila sam fascinirana kada sam otkrila kako se mnogo svjetovnih žena vraća čednosti jer su ustanovile, jednostavno kao praktičnu činjenicu, da nečednost nije za njih. Ukratko, one nisu uspjele naći pravoga muškarca. Za mene to znači postavljanje bitno religioznog pitanja: Zašto smo mi stvoreni takvi kakvi jesmo? Zašto ne možemo biti sretni oponašajući životinje? U šestom poglavlju knjige proroka Izaije čitamo da plameni anđeli koji okružuju prijestolje Boga imaju šest krila. Jedan par za pokrivanje lica, drugi par za pokrivanje nogu i samo treći par za letenje. Dakle, četiri od šest krila služe čednosti. Ta lijepa slika objašnjava da što je nešto dragocijenije to više se mora sakriti i zaštititi. Poruka naše današnje dominirajuće kulture je da mi nismo dragocjeni, da nismo stvoreni na sliku Božju. Naprotiv, ja kažem da jesmo i da kao takvi zaslužujemo čednost. (Reprinted by permission from *IMPRIMIS, the national speech digest of Hillsdale College* (www.hillsdale.edu)) ■

Ne učini preljuba! Ta bi nam zabrana mogla u ovo doba 'zakuhati' ponajviše poteškoća. U vremenu kad čovjekov životni vijek bijaše kratak te se sva energija u obitelji morala usmjeravati prema samoodržanju obitelji i preživljavanju djece lako nam je shvatiti potrebu pa čak i nuždu da se snagom zapovijedi i zabrane zaštititi obiteljska jezgra od brzoga raspadanja bračne veze zbrkama i nevoljama koje zna stvoriti, u koje može uvući eros. Život u suvremenim bogatim društvima izgleda drukčije. Nerijetko su oba bračna druga zaposlena, ponekad jedan ili drugi bračni drug rade barem privremeno u nekome drugom mjestu. I tu je gotovo već uprogramirano otuđenje i rastava u prilog novih veza.

K tome imamo i činjenicu da današnji ljudi znatno dulje žive nego što to bijaše dano bivšim naraštajima. Stoljećima se učestalo događalo da su žene nakon poroda umirale. Bogu hvala, ta je žalosna sudbina mnogih žena danas prošlost. Danas nam život sprema drukčija kaotična stanja. Želimo li da obećanje, zavjet vjernosti što su ga bračni drugovi možda u mladim godinama dali jedno drugomu, trajno vrijedi, onda se taj zavjet mora prema okolnostima održavati tijekom mnogih, mnogih desetljeća. Za većinu ljudi to je prilično prevelik zahtjev. Naravno da nam ozaruju srce i podižu dušu stariji bračni drugovi koji su zajedno u

---

Život u suvremenim bogatim društvima izgleda drukčije. Nerijetko su oba bračna druga zaposlena, ponekad jedan ili drugi bračni drug rade barem privremeno u nekome drugom mjestu. I tu je gotovo već uprogramirano otuđenje i rastava u prilog novih veza.

---

miru i sretno proživjeli dugi životni vijek i stazu. Na mene ostavljaju dojam – u svojoj rijetkosti – kao znamen sretna i uspjela života.

Iz zapovijedi, odnosno zabrane vadim jedan element. Naime, ne treba niti se smije olako poigravati s erotskim pustolovinama. Da, dakako je i dosta lako reći to u mojoj dobi. Znatno je to teže u mladim godinama kad su neusporedivo veća i zavodjenja te želja da se nešto novo 'oproma'. U početcima moga puberteta onodobni mladi naraštaj doživio je veliki val 'seksualnoga oslobođanja'. Dobro se još sjećam kako smo bez ikakvih praktičnih iskustava već s dvanaest, trinaest ili četrnaest godina razdražano o tome pričali te s *Sexfront* Güntera Amendta u naprtnjači kušali nešto mlađe od sebe uputiti, hoću reći – usrećiti. Novi je val u sebi nosio silno obećanje sreće; sek-

sualno 'otkočenoj' mladeži trebao je, lišenoj ljubomore i svega onoga zla koje se tovarilo na leđa roditeljima, procvasti fundamentalno drukčiji život. Kao što znamo, iz toga se nije rodilo ništa pametna ni dobra. Prilično je brzo uslijedilo bolno otrježenje. Veoma je malo onih koji su se onodobno spojili u bračnu zajednicu uspjelo razviti trajne odnose. Mnogi su do dana današnjega ostali bez čvrstih partnerskih odnosa, a napose je to zahvatilo žene u kompleksnom obliku. Prilično ćemo često susresti, barem u većim gradovima usamljene žene moje dobi. Jedino što naknadno vidim kao stvarni uspjeh tih ranih dana jest oslobođanje homoseksualaca iz društvene izolacije. Ali za hvalevrijedno okončanje difamacije te grupacije ne ćemo nažalost pronaći u Bibliji nijedan lijepi dokaz čime bismo mogli okruniti taj značajni društveni uspjeh. Nu, premda ni sama osobno nisam živjela ni postupala nekoliko desetljeća svoga života prema ovoj zapovijedi te ne mogu prepoznati u tome neki veliki grijeh, ja ipak štujem i ljubim one bračne drugove koji su zajedno proživjeli cijeli svoj životni vijek. U tome se očituje neuništiva ljudska povezanost u svojoj silnoj iskonskoj ljepoti, i to mi ulijeva strahopočitanje i divljenje. (*Preveo: Dr. fra Tomislav Pervan*) ■

SVIJET ĆE NESTATI - ALI NE I MI S NJIME

Rémi Brague spada među najznačajnije mislioce današnjice. Francuski filozof koji je za svoja znanstvena dostignuća na području arapske i srednjovjekovne filozofije kao i filozofije religije pobrao mnoga priznanja, nagrade i odlikovanja. Najnovija nagrada koju je dobio bijaše orden Legije časti (2013.). Od 2002. - 2012. bio je nositelj katedre Romana Guardinija na Münchenskom sveučilištu, a prethodno je bio predavač na pariškoj Sorboni, zatim na sveučilištima u Pennsylvaniji, Bostonu i Lausanni. Cijenjen je i papa Benedikt koji ga je često pozivao i u Vatikan u krugu svojih učenika. Jedan je od suizdavača međunarodnoga katoličkoga časopisa *Communio*, poliglot, uz suvremene glavne europske jezike govori arapski, klasične grčki i latinski te srednjovjekovni hebrejski.

Jednom ste zgodom kazali: "Krist nije došao izgraditi civilizaciju, nego spasiti ljude svih civilizacija". Kako se odvija to 'spašavanje' s Vašega zrenika danas? Kako primjerice u Aziji, Americi, Africi?

Nemam pojma. Ali bih htio načelno svoju glavnu tezu podvući, kako naime problem leži u čovjeku. Čovjek mora biti obasan, ozdravljen. Kad jednoga dana ponovno ozdravi, bit će kadar graditi budućnost koja najbolje odgovara mjestima i vremenima. Pritom je čovjek izvor, okosnica i uporište cjelokupne građevine. Nikada civilizacija nije problem. Problem je što su sve civilizacije gradili i njegovali određeni tipovi ljudi. Kad je dobro čovjeku, dobro je i kulturi. To velim kao Europejac, znajući da europska kultura predstavlja jednu vrst iznimke. Europska kultura nije nikakva normalna kultura. Prije je ona bizarni događaj. Poseban slučaj u povijesti čovječanstva.

Pa kad biste Vi, svejedno da li u Parizu, Londonu, Amsterdamu, izišli na trgove i govorili ljudima da im treba ozdravljenje, ljudi bi Vas susretnuli s čuđenjem. S većim čuđenjem nego prije 500 godina kad su ljudi u Europi još shvaćali kao grješnici?

Ne baš nužno. Svatko u sebi osjeća da stvari idu ukrivo. Glavna razlika sastoji

Htio sam pojmom 'kršćanisti' opisati grupaciju ljudi kojih ima posvuda u Europi te kršćanskome svijetu, koji za sebe tvrde kako nisu vjernici, kako nisu kršćani, ali su istodobno prepuni poštovanja spram pozitivnih učinaka kršćanstva u povijesti Zapada. Ti su mi ljudi simpatični.

se u tome kako ima ljudi koji bi htjeli podmetnuti odgovornost drugima, i to u pravilu uvijek uspijeva, jer se u konačnici uvijek nađe žrtveni jarac koji odnosi 'grijehe', dok ima i onih drugih ljudi koji sebi postavljaju pitanje, ne bi li se mogli popraviti, obratiti. To, tako reći, kao prvi korak. Kršćani bi morali biti ljudi ove druge kategorije. Što pak nikako ne znači da se tijekom povijesti nisu očitovali i kao grješni ljudi. Primjerice, onda kad su pokušavali odstraniti ili ukloniti drugima njihovu drukčijost ili pak nametati svoje mišljenje. To je i danas trajna kušnja.

Vjerujete li Vi da su ljudi današnjice, pa bili oni i kršćani, manje religiozni nego prijašnji naraštaji? U srednjem vijeku ili pak u vremenu romantike bilo je manje mogućnosti odvratanja nego danas, primjerice putem medija...

Problem se sastoji u tome što mi nismo kadri iznutra ispitivati ni ljude prijašnjih naraštaja, a ni ove današnjega naraštaja. Ni nama ne uspijeva spoznati same sebe iznutra. Mi smo sposobni samo do jedne posve određene dubine prodrijeti u svoje ja. Prema mome mišljenju nema bitnih razlika u čovjekovu biću, u biću konkretnih ljudi. Jedino što se daje zapažati su različnosti u načinu kako izražavamo sebe, svoje osjećaje, svoj pogled na svijet. Zaliha ili količina osjećaja, raspoloženja, ideja ostaje u bitnome ista. Taj kontinuitet i identitet primjerice vidim kod antičkih, srednjovjekovnih i novijih filozofa. Kod njih se stvarno daje zapažati vječito ponavljanje istih ili sličnih pitanja.

ULOGA KRŠĆANSTVA

Pa ipak očito postoji nešto novo, ako je vjerovati, primjerice, Vašoj knjizi „Europa – njezina kultura, njezino barbarstvo. Ekscentrični identitet i rimska sekundarnost“. Tu rabite riječ 'kršćanisti'. Kakvi su to ljudi?

Riječ koju sam izmislio jest odurna. Htio sam pojmom 'kršćanisti' opisati grupaciju ljudi kojih ima posvuda u Europi te kršćanskome svijetu, koji za sebe tvrde kako nisu vjernici, kako nisu kršćani, ali su istodobno prepuni poštovanja spram pozitivnih učinaka kršćanstva u povijesti Zapada. Ti su mi ljudi simpatični. Daleko simpatičniji od onih koji pokušalno osporavaju bilo kakvu pozitivnu ulogu kršćanstva. Još su mi simpatičniji 'kršćanisti' u usporedbi s onima koji čine kršćanstvo odgovornima za sve pokolje i tlačenja u povijesti Zapada.

Dakle, te ljude volite jer govore istinu?

Da, ti ljudi govore istinu. Uloga kršćanstva tijekom povijesti – ne velim svih kršćana – bijaše pozitivna. Ali ta pozicija nije dovoljna. I to s dva razloga. Prvo, jer su takozvanu kršćansku kulturu gradili ljudi koji uopće nisu vjerovali u mogućnost nekakve tzv. kršćanske kulture. Uzmimo samo kao primjer papu Grgura Velikoga koji je bio stameno uvjeren kako i sam živi na svršetku vremena. On je pokušao uvesti nešto reda u kuću. Poredak koji je pritom stvorio nazivamo danas srednjim vijekom. On je položio temelje srednjovjekovnoj kulturi dok je primjerice organizirao i kodificirao crkvene pjesme, tzv. gregorijansko pjevanje.

Drugi prigovor koji bih htio uputiti jest: Ako je kršćanstvo imalo tijekom povijesti pozitivan učinak na tolike ljude, donoseći nešto posve dobro u svijet, zašto se to ne bi dalo primijeniti i na ljude današnjice? I to u jednome posve korisnome i pragmatičnom smislu. Ljudima bih naprosto preporučio: Pokušajte se već jednom obratiti! Ne tim što plaćate crkveni porez, nego shvaćajući i prihvaćajući ozbiljno samu osobu Isusa Krista.

Nemate li i Vi dojam da se katkad i u samoj Crkvi ljudi stide svoga kr-

šćanstva – pa sve tamo do biskupa i kardinala? Pa i unatoč svim kulturnim dostignućima i postignutu dobru?

Da, svakako! I u sebi osjećam tu kušnju. Svi se mi nalazimo u stanju jednoga produbljena obraćenja. Krajnja je nužda produbiti vlastitu vjeru, vjeru shvaćati krajnje ozbiljno. Pritom ne smijemo samo upirati prstom na druge koji nam nisu dovoljno košer (židovski pojam za 'čist', prim.prev.).

Sram na stranu! Kako Vi zapravo shvaćate samoga sebe? Kao europskoga ili kao kršćanskoga znanstvenika?

Jedno nipošto ne isključuje drugo. Rođen sam kao Europljanin. Živim u Europi. Volim svaku europsku zemlju koju poznajem. Uvjeren sam da nema kontinenta u kome ne ćemo pronaći ili otkriti barem u tragovima europsku kulturu. Europa se već krajem 15. stoljeća 'raspukla' te je prosula svoje sjeme po cijelome svijetu. Teško je na cijelom svijetu pronaći bilo što što ne bi bilo europsko. Stoga ne mogu a da se ne osjećam kao Europljanin, a k tomu i s razloga što sam i tjelesno i duhovno udomljen u staroeuropskom prostoru. S druge strane smatram se i kršćaninom. Obje pripadnosti ne ovise o istoj razini bitka. Kao kršćanin ja sam prvenstveno osoba koja se smatra pozvanom, oslovljenom od jedne druge osobe, osobe Isusa Krista. Pritom se mora uzeti u obzir da je svatko od nas trajniji i dugovječniji od bilo kojega oblika kulture. Svijet će nestati, ali ne i mi.

ULOGA KATOLIČKIH INTELEKTUALACA

Staroeuropski kulturni prostor na koji smjerate – mislim na Francu-

Đavao nije nikakav hedonist! Jedini je problem što u toj suvremenoj kulturi ima stvari koje ne vode u radost niti donose radost. Pravi hedonizam rađa u čovjeku radost. Pravi put i način zabave i uživanja mora voditi u radost. Uživanje i zabava koje imaju samo sebe kao vlastiti objekt vode naprotiv u očaj.

sku - nekoć je dao cijeli niz znamenitih katoličkih mislilaca i pisaca. Čini se da je to davno minulo vrijeme. Zašto zapravo igraju katolički intelektualci danas u javnosti i Francuske i Europe jednu tako podređenu ulogu? Ima li ih uopće? Zar ih stvarno više ne trebamo? Ili pak oni koji su to u biti ipak daju prednost činjenici da u javnosti ne upadnu u oči kao katolički intelektualci?

To je nezgodno i škakljivo pitanje, a za mene doslovce i mučno. Doba velikih katoličkih francuskih intelektualaca stvarno je prošlo. Sam Bog zna je li to stvar prošlosti ili nije. Danas nemamo više osoba poput Claudela, Bernanosa, Pégyja – kojega obljetnica smrti pada u rujnu, potom Mauriaca, Blondela. Takvih pojedinaca mi više nemamo. Namjesto toga, glas Crkve čujemo gotovo isključivo iz usta crkvenih ljudi. Primjerice, kad mediji žele čuti katolički glas, onda se zapućuju nekoj duhovnoj osobi. Samo se u iznimnim slučajevima pita laike. Ne mogu reći je li to pozitivno ili negativno. Htio bih napomenuti i jednu bjelodanu istinu.

Naime, intelektualna klima u samim medijima, dakle, kod ljudi koji utiskuju biljeg javnomu mišljenju, nama katolicima nije nimalo naklona. Katolički intelektualac koji kuša podići svoj glas biva jedva zapažen. Nema to nikakve veze s njegovom glasnošću. Naprosto, za njega ili za nju nema mikrofona.

VJERA I KULTURA

Možda biste htjeli pozvati katoličke intelektualce na revoluciju? Zgrabite mikrofone svih medijskih kuća i naviještajte katolički svjetonazor...

Ne, ne, to nije kršćanski put ni način dokopati se moći. Katolici to ne čine ni

onda kad su napadnuti, nego tek onda kad osjećaju da je izravno napadnuta vjera. Primjerice, mislim tu na meksičke cristerose, kojih je povijest i sudbina posve pala u zaborav. Na te cristerose, podsjeća tek s laganom primjesom Hollywooda ali ipak film vrijedan da ga se pogleda For Greater Glory (Cristiada) s Peterom O'Toolom i Andyjem Garciom. Unatoč tomu kršćanska taktika kao ratna vještina čini mi se krajnje dvojbenom.

Vi ste veoma obrazovan čovjek koji je istraživao mnoge kulture. Mnogi se naši suvremenici s druge strane kreću u lakim sferama popkulture. Kako se Vi odnosite prema tome obliku kulture koji se sve više širi i u Europi? Možemo li sebi predočiti ili zamisliti Remi Brague-a kao prikrivenoga 'fana' Beatlesa ili Rolling-Stonesa?

Hvala na komplimentu! Pritom se osobno osjećam kao nekakav svestrani fušer, nadrimajstor. Moram priznati da se u pop-kulturi vrlo malo ili nikako ne snalazim. Čini mi se da je stanoviti prihvati i afirmacija života kakav u njoj susrećemo krajnje pozitivan, ako je ta afirmativnost autentična te ako u sebi ne krije neki još dublji očaj i razočaranje. U ovdašnjoj pop-kulturi lako se daju otkriti tragovi stanovitoga očaja. On se čak i javno očituje. Međutim, stanoviti hedonizam koji nedvojbeno postoji u pop-kulturi u biti je pozitivan. Đavao nije nikakav hedonist! Jedini je problem što u toj suvremenoj kulturi ima stvari koje ne vode u radost niti donose radost. Pravi hedonizam rađa u čovjeku radost. Pravi put i način zabave i uživanja mora voditi u radost. Uživanje i zabava koje imaju samo sebe kao vlastiti objekt vode naprotiv u očaj. ■

SUSRET U ZRAČNOJ LUCI

Takva mi se stvar dogodila „tek“ treći puta u mojih inače sretnih gotovo trideset i pet godina svećeništva, pri čemu su se sva tri slučaja zbila u proteklih devet i pol godina. Drugi mi svećenici svjedoče kako se njima to događa daleko češće. No, i tripit je više negoli dovoljno. Svaki sam puta bio toliko potresen i gotovo me svladala mučnina.

Bilo je to prošloga petka... Upravo sam bio stigao u zračnu luku Denver, gdje sam trebao održati nagovor na vrlo popularnom godišnjem skupu „Živimo našu katoličku vjeru“. Dok sam, zajedno s drugima, čekao na elektronski vlak da me odveze do terminala, pristupio mi je čovjek koji je mogao biti negdje u srednjim četrdesetima, koji je također čekao na vlak.

- Jeste li Vi katolički svećenik? - uljudno je upitao.

- Dakako. Drago mi je! - odgovorio sam i pružio mu ruku.

No, on je to zanemario.

- Odgojen sam u katoličkoj vjeri. - nastavio je.

Te su riječi inače gotovo redovito nagovještaj udarca koji će uslijediti, ali nikako nisam bio spreman za nemilu težinu riječi što su uslijedile.

- Ali sada, kao otac dvojice dječaka, ne mogu pogledati u Vas, ili kojega drugoga svećenika, a da smjesta ne pomislim na spolno zlostavljanje.

Kako reagirati? Izderati se na nj? Potjerati ga? Ispričati se? Dati mu za pravo? Izraziti razumijevanje? Moram priznati kako su mi sve ove reakcije redom prošle kroz glavu dok sam posrtao od srama i srdžbe pod težinom rane koju mi je bio zadao svojim teškim riječima. Oporavivši se toliko da sam mogao nešto progovoriti, uzvratilo sam: - Žao mi je što tako mislite. Međutim, dopustite mi upitati Vas, pomislite li smjesta na spolno zlostavljanje i kada ugledate rabina ili pastora?

- Nipošto! - odvratio je kroz stisnute zube dok smo se ukrcavali u vlak.

- A kada vidite trenera, vođu izviđača, usvojitelja, socijalnog radnika, ili pak liječnika? - nastavio sam.

- Jasno da ne! - odgovorio je. - Kakve sad, pak, to ima veze?

- Ima itekako - odgovorio sam - jer svako od navedenih zanimanja prati jednako visok postotak spolnog zlostavljanja kao i u svećenicima, ukoliko ne i viši.

- Možda i jest tako - uzvratilo on - ali Crkva je jedina ustanova koja je znala da se

Dok sam čekao na elektronski vlak koji će me odvesti do terminala, pristupio mi je čovjek koji je mogao biti negdje u srednjim četrdesetima. "Odgojen sam u katoličkoj vjeri" - rekao je - a sada, kao otac dvojice dječaka, ne mogu pogledati u vas, ili kojega drugoga svećenika, a da smjesta ne pomislim na spolno zlostavljanje."

to događa, a nije ništa poduzela, već je te izopačene ljude samo razmještala uokolo.

- Očito nikada niste čitali statističke podatke za nastavnike u osnovnim školama. - primijetio sam. - Samo u New Yorku, odakle dolazim, stručnjaci tvrde kako je stupanj spolnog zlostavljanja među nastavnicima osnovnih škola deset puta veći negoli kod svećenika pa se i te zlostavljače samo 'razmješta uokolo'. (Da sam u to vrijeme bio upoznat s vijestima u *New York Timesu* od prošle nedjelje o visokom broju zlostavljanja najbеспомоћнијих u državnim prihvatilištima, pri čemu bi dokazane zlostavljače jednostavno samo premjestili u drugo prihvatilište, svakako bih bio i to spomenuo.)

Na to nije ništa rekao i ja sam nastavio s iznošenjem podataka.

- Oprostite mi što sam tako izravan, no i Vi ste sa mnom bili jako izravni, pa mi dopustite sljedeće pitanje: kada se pogledate u ogledalo, vidite li u njemu spolnoga zlostavljača?

Sada je on ostao jednako zapanjen kao i ja pred svega nekoliko minuta.

- Kako to mislite?

- Nažalost, - odgovorih - studije pokazuju kako su spolno zlostavljana djeca najčešće žrtve svojih vlastitih očeva ili drugih članova obitelji.

Shvatio sam da je rasprava bilo dosta, jer je čovjek ostao zaprepašten. Stoga sam pokušao smiriti stvari.

- Ovako ćemo: kada Vas pogledam, neću u Vama gledati spolnog zlostavljača i bio bih Vam zahvalan kada biste i Vi to isto učinili za mene.

Vlak nas je dovezao do mjesta preuzimanja prtljage i zajedno smo izašli.

- Zašto onda slušamo samo takvu prljavštinu o vašim svećenicima? - upitao

je, zamislivši se malo više nad čitavim tim problemom.

- I mi svećenici pitamo se to isto. Ako Vas zanima, mogu Vam ponuditi nekoliko objašnjenja.

Kimnuo je glavom dok smo polako nastavili hodati prema traci za prtljagu.

- Kao prvo - nastavio sam - mi svećenici zaslužujemo da nas se strože prati, jer ljudi u nas imaju više povjerenja, budući da se usuđujemo tvrditi kako zastupamo samog Boga. Stoga, kada to učini jedan od nas, pa makar to bio slučaj i sa sasvim malim brojem naših pripadnika, daleko je stravičnije. Potom, bojim se kako je puno onih koji ne ljube Crkvu pa nas svim srcem žele uništiti, a upravo nas time najradije šibaju do u beskonačnost. Na koncu, kao treće, teško mi je to izgovoriti - zaključio sam - no tužeći Katoličku crkvu može se zaraditi puno novaca, dok to nikako nije slučaj s bilo kojom od ostalih skupina što sam ih prethodno spomenuo.

U međuvremenu smo obojica već bili preuzeli prtljagu i uputili se prema vratima. On mi je tada pružio ruku, onu istu ruku koju mi je bio uskratilo prije pet minuta dok sam mu pružao svoju i napokon smo se rukovali.

- Hvala. Drago mi je što sam Vas upoznao.

Na trenutak je zastao: - Znaete, sjećam se sjajnih svećenika što sam ih poznao kao dijete. I sada, budući da radim na Sveučilištu Regis, poznajem neke uistinu Bogu predane isusovce. Ne bih vas smio sve osuđivati radi stravičnih grijeha nekolicine među vama.

- Hvala - odvratioh uz osmijeh.

Pretpostavljam kako smo uspjeli izgledati sve nesuglasice, budući da je, odlazeći, dodao: - Dugujem Vam makar šalu... 'Što se dogodi kada ne možete platiti svome egzorcistu?'

- Nemam pojma - odgovorio sam.

- Zaplijeni Vam oslobodjenje!

Razišli smo se, srdačno se nasmijavši.

Unatoč sretnom svršetku, još sam uvijek drhtao... gotovo da sam imao osjećaj kako mi je potreban egzorcizam koji bi oslobodio moju potresenu dušu, jer sam se morao ponovno suočiti s užasom što ga je ta žalosna činjenica prouzročila žrtvama i njihovim obiteljima, našim katoličkim vjernicima - poput čovjeka što sam ga netom bio sreo - i nama svećenicima. (<http://blog.archny.org>) ■

HOĆEMO LI U NEBU SVE ZNATI?

Dakako da ne. Zbog čega bi netko pomislio takvo što? Dva su razloga, a prvi je od njih jednostavno pomutnja između neba i božanskosti. U nebu ćemo i dalje biti ljudi, i kao takvi konačni, što znači da će i naše znanje biti ograničeno. Istina jest kako ćemo uživati dioništvo u božanskome životu, ali to je ipak samo dioništvo. Štoviše, i sada imamo dioništvo u božanskome životu, ako smo ponovno rođeni u Kristu: naše duše u sebi začimlju Krista. No, nisam primijetio kako bi ta činjenica mene osobno, ili pak nekoga drugoga, učinila sveznajućim.

Ako malo bolje promislite, sveznanje bi za nas bilo više nalik na pakao, negoli na nebo. Prije svega, potrebni su nam napredak i ufanje: potrebno nam je radovati se činjenici kako ćemo sutra naučiti nešto novo. Skrivenost hrani naš um. Ako bismo zaista mogli reći "Vidjeh sve što se čini pod suncem", [1] onda bismo, baš poput autora Propovjednika, morali zaključiti: "sve je ispraznost". [2] Nadalje, znanje sa sobom donosi i odgovornost. [3] Jedino svemoć može nositi teret sveznanja; jedino su Božja ramena dovoljno široka da bi mogla nositi teret beskonačnoga znanja, a da pritom ne izgubi radost.

Drugi razlog zbog kojega bismo mogli pomisliti kako će naše znanje na nebu biti beskonačno jest teorija kako već na zemlji imamo pristup, potencijal, za sve znanje; kako je mozak "zaporni ventil", a ne generator. [4] Možda je Pad spustio zavjesu između nas i istine, koju sada vidimo "kroza zrcalo, u zagonetki"; [5] dok će na nebu ta zavjesa ponovno biti podignuta. Na taj je način znanje što ga sada posjedujemo istovremeno i sjećanje na Raj, [6] ali i njegov nagovještaj.

Znanje sa sobom donosi i odgovornost. Jedino svemoć može nositi teret sveznanja; jedino su Božja ramena dovoljno široka da bi mogla nositi teret beskonačnoga znanja, a da pritom ne izgubi radost.

No, ako ova teorija i jest točna, ona ipak ne upućuje na naše sveznanje. Čak i ako na nebu nema zavjese te naša svijest ondje ne nailazi ni na kakav zid, niti pak ograničenje, i dalje ostajemo poput sićušnih likova na kineskim pejzažima: mali subjekti u neizmjereno većem objektivnome svijetu. Čak i ako tada pobjegnemo iz sićušne kolibice u kojoj smo sada zatočeni te kroza čije zamagljene prozore ili procjepe u zidovima moramo sada gledati – čak i ako slobodno hodimo zemljom svjetlosti – mi smo ti koji smo u svjetlosti, a ne svjetlost u nama. Sva je naša mudrost na nebu tek sokratovska, baš kao i na zemlji: biti svjesni koliko malo zapravo znademo. Ako u okviru moralnoga poretka postoji beskonačna potreba za poniznošću (svet je onaj tko je dovoljno ponizan kako sebe ne bi smatrao svecem), isto vrijedi i za intelektualni poredak (mudar je onaj tko je dovoljno ponizan da bi znao kako ne posjeduje mudrost). Sve ovisi o kriteriju prosuđivanja: po ovozemaljskim smo kriterijima svi umjereno sveti i umjereno mudri; dok smo, po nebeskim kriterijima svi mi, čak i u nebu, tek djeca. Prema kriteriju Božjega beskonačnoga i neiscrpnoga savršenstva, zauvijek ćemo djeca i ostati. Djeca radosna i ispunjena, ali ipak samo djeca.

Možda je to jedna od najvećih kušnji: bismo li izabrali djetinjstvo neba, ili pak obećanje "zrelosti", "punoljetne ljudskosti" u paklu? Bismo li rado podnijeli udarac oholosti što ga tvori nebeski dar vječnoga djetinjstva (a time i vječnoga ufanja i napredovanja), ili bismo naprotiv ustrajali na "uspjesima samoostvarenja" što nam ga nebo uskraćuje, a pakao nudi? U potonjem ćemo slučaju naići na očaj umjesto nade, dosadu umjesto stvaralačkoga rada, i sva će naša radost nestati. Isusov nauk: "Ako (...) ne postanete kao djeca, nećete ući u kraljevstvo nebesko" [7] nikako nije nešto što bi trebalo prerasti i nadvladati. Sveti Bernard od Clairvauxa, je, kada su ga upitali koje su četiri najvažnije krjeposti, odgovorio, "poniznost, poniznost, poniznost, i poniznost." [8] Jedino egoist u svojoj ludosti smatra kako je naša malenost u odnosu na beskrajne dosege objektivne stvarnosti problem što ga valja nadići i prevladati. ■

Literatura:

[1] Propovjednik 1,14.

[2] Propovjednik 12,8.

[3] Jakovljeva poslanica 3,1; Lukino Evanđelje 12,48.

[4] William James, *The Varieties of Religious Experience* / "Raznolikost vjerskoga iskustva" / (New York: New American Library, 1959), str. 324; Aldous Huxley, *The Doors of Perception* / "Vrata spoznaje" / (New York: Harper & Row, 1963), str. 22-24.

[5] Prva poslanica Korinćanima 13,12 (KJV).

[6] Pascal, *Pensees* („Misli“), prij. Krailsheimer (New York: Penguin Books, 1985), 117, 131.

[7] Matejevo Evanđelje 18,3.

[8] *De gradibus humilitatis*, I, 1.

MLADI PROLAZE... PITANJA OSTAJU...

Mladi prolaze... pitanja ostaju... za druge mlade, koji nadolaze. Mladost je prostor zasaden upitnicima. Jasno. U mladih je najjači i najoštrij um – tamo između 20. i 25. kaže Pfliegler – ali manjka im životno iskustvo. U život prodiru pitajući. Nije im sasvim očito odakle izviru, niti vide kamo uviru. I zato pitaju. Nalik su na Mladića što ga orisa pjesnik Heine. „...Recite mi što znači čovjek? – Odakle je došao? Kamo ide? – Tko stanuje tamo gore nad zlatnim zvijezdama? – Valovi šume vječni svoj mrmor, - Šumi vjetar, prolaze oblaci, - Blistaju zvijezde samilosno i hladno – A jedan luđak čeka na odgovor!“ Pjesmu je Heine naslovio „Fragen – Pitanje“.

Ponešto mladima reknu u *domu roditelji*, u životu stariji. Nešto doznaju u školi, nižoj i višoj, općoj i specijaliziranoj... nešto se čuje sa svjetske javne tribine, preko papira, glasa i slike. No, tu se uglavnom doznaju površne, natkožne, prolazne stvari. To je opipljivi, vidljivi, čujni svijet. To se nadglasavju prirodne, socijalne, psihološke i povijesne znanosti. Sve se to širi i množi uz pomoć istančanog tehničkog instrumentarija, naročito elektronike. Opisuje rubove svemira i osjetljivu kožu duše...

- Ali ono *najljudskije*, korijenito sraslo s opstankom, ono nezasitno i neuništivo – pita i dalje, nezaustavno, strahovito, zahtjevno. Možda sam s Mount Palomara, uz pomoć Big Eyea, gledao galaksije i quasare, što od nas bježe gotovo brzinom

svjetla, a jedva sam razmrsio pitanje o postanku svijeta i o smislu opstanka. Možda sam pokušao prodrijeti u sebe raznim eksperimentima psihologije i mjerenjem električnih naboja u mozgu, no ništa nisam doznao o pravoj sreći i uspjehu života. Mene muči, kažu mladi krikom velikog Maritaina, što me je, tko me je, kako i zašto zasnovao? Hoću li ugledati svoj cilj i mogu li ga postići?, pitaju mladi. To ih zanima. Ne Spencerova fantazija kako su počivali u pramagli, nego živa istina, kako su startali iz matrice tvari i kamo ih je uputila sila neke Sudbine.

- Ovo je temeljni motor mladih – neutaživa *žudnja za srećom*. Gladuju za srećom. Za vrijednostima, da se usreće. Traže ideal, privlačan i jak, stvaran i

O mladima pišu i pisali su mnogi. U tom nizu lijepih i pobudnih tekstova na samom vrhu su poruke i tople pjesničke riječi pok. dr. Mije Škvorca, uglednog biskupa i intelektualca. Donosimo njegov tekst objavljen prije dvadesetak godina u časopisu "MI".

traže sreću? Od kojeg sistema, od kojeg čovjeka, od kakvog čovječanstva? Od kakve ekonomije i politike i karijere i filozofije? Ubrzo ih život korigira: Sreća se ne kupuje novcem, ne dobiva se laskanjem, ne osvaja se lažima niti nasiljem. Ona se sluti u dubinama srca, stanuje u nutrini i ljubavi, hrani se predanjem i oduševljenjem. Kako da se osvoji, od koga, s kime?

- *Uspjeh mladosti* nije samo „sretan start“. Mladi žude za sretnim „finišem“. Zato im je nelagodno – kao i mladome Gautami Budi, kad susretnu starca, bolesnika i mrtvaca. Zato se snužde u bolu, neuspjehu, mukama, osami, sumnji, prokletstvu i pred ništavilom. Kad ne bi bilo bolnica i ludnica i staračkih domova i kućnih tragedija i međusobnih nevjera... možda bi šutjeli. Ovako – urlaju. Mlada Japanka, 12-godišnja Šizuko San, pitala je odrasle ovo: „Zašto se rađaju ljudi? – Da jedu? Ili da rade? Ili naprosto da jedu, rade i umru? I što se događa s mrtvim ljudima? Ljudi bi se, dakle, radali samo da umru? Ali nije tako, što je onda? – Htjela bih znati, hoću da znam!... Ali ta želja traži mnogo učenja. – Oh da mogu pokucati na neka vrata. Nekome tko bi mi znao odgovoriti!“ Upravo tu, zar ne, nešto očajno škripi, nešto me straši i nikako mi ne ide u račun... Zašto? Zašto? Ta, prokleta teška pitanja – muke jednog Pascalaa, muke Dostojevskoga – ne napuštaju mlade čak ni u zabavi, ni kad su pripiti, ni kad bježe pred progonom srca... Zašto? Kamo? Kome? U što? I opet – zašto?

- I mladi brzo doznaju prastari silogizam: *Svi su ljudi smrtni*, ja sam čovjek, dakle... I mladi misle na smrt. Stari moraju, oni mogu seliti? Kamo? Moraju prepustiti mjesto pod suncem drugima – moraju se preseliti na nečiju „prekomandu“, moraju otići – kamo? „Ali ja neću da me ne bude!... viknula mi je u ime svih ljudi djevojčica od šest godina. Nije ovo sa

mnom tako jednostavno. Visim ko putnik što ga Tolstoj opisa kako bježi pred lavom. Naleti na provaliju, hvata se za stalce nad ponorom, što ga podgrizaju dva miša – bijeli i crni, dan i noć. Ima li izlaza? Nije li tako sa svim ljudima? Trče pred smrću, okrutnom i bliskom, nad ponorom se hvataju za stalce života što je sve neotpornije, jer ga grize dan, jer ga glode noć... Kakva će me, čija će me ruka i dobrota spasiti? Kako? Čime? Recite!

- A je ne želim – govore mladi redom – je ne želim da me ne bude! *Želim živjeti* – sretno, sigurno, blagovječno! Ne želim se nikakvim paligenzijama i reinkarnacijama javljati u biljkama i životinjama! Ne želim utonuti u mračni svemirski san i besvijest. Ne želim da me ne bude! Ne želim biti „neantiziran – poništen“, niti od prirode utiliziran, ne želim pokoj „neopstanka“, ne želim golemo besmisleno Ništa!

- I gle, u tom posljednjem presudnom pitanju – susreću vječno Mladoga, *Uskrsloga Spasitelja!* Susreću dosad Jedinoga u povijesti, jedino poznatoga i otkrivenoga, u kojem je prevladao Život, besmrtnost i sreća, i apsolutna sigurnost, i savršena radost. Bez obzira na koordinate u kojima se mučim, bez obzira na sisteme i proklamacije i prijetnje i pozive, Uskrsli mi govori iz neumrlog i preobraženog Srca. Govori mi da ne ustanem, da se uzalud ne okrećem, da ne bježim. On je, veli, Put. On je, kaže, prolaz, slobodan, zajamčen, osvjetljen. Dok mi pruža ruku nad ponorom nestanka, uvjerava mi srce. Dok sluša zaklinjanje mojega srca, životvorno odgovara svojim presvetim Srcem.

- Ovo je zanimljivo. Zanimljivo i *beskrajno utješno*. Osim Njega, uskrslog Bogosina, moga Brata Pobjednika, nikad nigdje i nitko nije mogao osigurati mladima mladost, jadtima sreću, tužnima radost. Sve, - velikim sveznačajnim „SVE“ – sve je drugo osuđeno na svemirsku tamu i groblje. Samo oni, koje On zagrlji, ispuni i posveti – dolaze do „stabla života“, do Edena, do sreće!

Mladi prolaze – mladi stare – pitanja se nižu, ali samo do trenutka kad u nama zavoni Blagovijest: „Ja sam Put, Istina i Život!“ *Ja sam ODGOVOR!* Na Uskrs evociran – za beskraj, za utjehu, za Život! Kakva zahvala probija iz mladog srca koje postaje sretno! ■

osvojiv. Dok im sve izmiče i gubi se – val na obali, pjesak među prstima... – dok se sve zaboravlja i gine bez povratka, ima li išta nezaboravno veliko i sveto i trajno i čudesno? „Teče i teče, teče jedan slap... Što u njemu znači moja mala kap?“ govore mladi usred povijesne struje, zagledani u sebe, s Dobrišom Cesarićem. I vrhunski pesimisti, najmračniji zlopolože, obuzeti Camusovim „jedini pravim filozofskim problemom“ – samoubojstvom, hvataju se kako bježe od nesreće i traže neko nepoznato smirenje. Mladi znadu da u njima krik za srećom – za blaženstvom, za potpunim i trajnim zadovoljstvom – zvoni kao protest protiv nevolje i bola. Zahtijeva sunce i blagoslov. Kao lopoč u vodi koji raste nad vodu, pod nebesa. Od koga mladi

KOLIKO ZALJUBLJENI LAŽU?

Laž može upropastiti drugu osobu za cijeli život. Ako mladić laže djevojci ili ona njemu, to će sigurno imati strašne posljedice. Ljubav je nešto najuzvišenije i najozbiljnije. Nemojte neodgovorno izjavljivati riječi ljubavi, ako uistinu za to niste spremni na velike žrtve. Družite se zrelo, odgovorno i prijateljski.

Kada se osamnaestogodišnji Ivan vratio s ljetovanja podnio je ovakvo izvješće svojim roditeljima: "Više nikad neću ići k stricu Anti! Godine želim ići sa

društvom na ljetovanje. Tamo mi je bilo dosadno, strašno dosadno..." Iste večeri našao se s društvom iz kvarta. Naravno, razgovaralo se o dojmovima s ljetovanja. Našem Ivanu ljetovanje više nije bilo dosadno. Iz njegovih priča sticao se dojam da su ga dolje gotovo nosili na rukama, da su na usluzi bile jahte i limuzine, da je atraktivnog društva bilo na pretek. Poslije nedjeljne mise župniku je ispričao treću priču: "Dobro sam se odmorio. Razmišljao sam i čitao knjige koje ste mi preporučili..." I tako se išlo u nedogled.

Naš Ivan se zapleo u klupko laži. Župnik don Jozo brzo je ispitao stvar, jer stalo mu je do tog talentiranog mladića. Složio je mali mozaik i brzo zaključio u čemu je problem. Pokušao je pomoći. Znajući za slabu financijsku situaciju Ivanovih roditelja odlučio je Ivana besplatno povesti na hodočašće u Rim. Jedini uvjet je bio da mladić iz naše priče odgovorno poradi na svojoj formaciji i da se angažira u župnoj zajednici mladih. Ivan je sa zahvalnošću i oduševljenjem obećavao i više nego što se očekivalo. Početkom

akademske godine upisao je i fakultet. Od tada izbjegavao je don Jozu, obezve i obećanja. Ipak, don Jozo ga je potražio oko podneva dok je još bio u krevetu. Ovaj put razgovor je bio žestok i otvoren. Ivan je prihvatio duhovno vodstvo i sada razgovaraju svaki tjedan jedanput. Napredak je vidljiv. Ivan je sve ozbiljniji i odgovorniji pred vlastitim riječima i obećanjima.

ZAŠTO LJUDI LAŽU?

Ovaj mjesec don Jozo drži ciklus predavanja upravo o problemu i grijehu

laganja i laži. Objasnio je mladima da je odbacivanje laži prvenstveni zahtjev kršćanskog života i da se svaki vjernik mora suprotstavljati lažnim vođama kojih ima u svim vremenima. "Sotona je otac laži koja može biti uperena u dva pravca: protiv Boga i protiv bližnjega. Stara zmija podiže lažne učitelje i neprijatelje evanđeoske istine da ljude okrenu protiv Boga, a prema štovanju lažnih kumira" objašnjavao je župnik i nadodao riječi Sv. Pavla: "Ne lažite jedan drugome, jer ste svukli staroga čovjeka s njegovim djelima i obukli novoga" (Kol 3,9) i "Govorite istinu sa svojim bližnjim, jer smo udovi jedni drugih" (Ef 4,25).

Došli su do zaključka da ljudi lažu uglavnom iz straha, kukavičluka, hvalisanja i zavisti i iz čiste površnosti. Poslije žestoke rasprave zaključili su da je prepisivanje tuđe zadaće i različite dažke prijevere također laž jer osoba se hvasta onim što nije njezino. "Sve je laž što se protivi istini i pravom smislu stvari. Može se lagati ne samo riječima, nego i šutnjom, pretvaranjem, lažnim i dvoličnim ponašanjem. Laže i onaj koji samo polovično kaže što misli, tko uvijek okoliša i oklijeva, o kome čovjek nikada ne zna što misli", citirao im je uglednog pisca Totha. Mladi su imali i svoje argumente. Josip je upitao župnika: "Zar onda silna diplomacija i različita politička tumačenja nisu čista laž? Kako mogu slagati veliki moćnici i sve to čuju milijuni ljudi?" "Zato što je era beščašća zavladała ovim svijetom. Cilj mi je poučiti vas da razaznajete duhove i tražite istinu ne vjerujući sve i svakomu. To je upravo ono što objašnjavam da se zlo laži poput raka širi ovim planetom. Upravo zato mi kršćani trebamo se toga kloniti", odgovorio je don Jozo. Na sljedećim satima rasprava se nastavila. Došli su i do konkretnih zaključaka.

NIJE VRIJEDNO LAGATI!

Unatoč tomu što se čini da je laž isplativa, nije dobro lagati. Naprotiv, to je jedan od najvećih grijeha. Lažac se prije ili kasnije zaplete u mreže svojih laži, jer jedna laž potiče i izaziva drugu. "Recimo da laž i ne dođe na vidjelo. Zbilja može netko tako lukavo i spretno lagati da stvar ne dođe na javu. (...) Dakle, nisu saznali da je natko lagao! Ali u duši ostaje nemir. Savjest mu predbacuje: "Ti si beskarakteran! U tebe se nitko ne može pouzdati!" Taj glas savjesti što ga okrivljuje donosi gorke časove i sretnu lašcu. Jao onom tko se prodao laži! Laž dolazi iz tamnih

Laž može upropastiti drugu osobu za cijeli život. Ako mladić laže djevojci ili ona njemu, to će sigurno imati strašne posljedice. Ljubav je nešto najuzvišenije i najozbiljnije. Nemojte neodgovorno izjavljivati riječi ljubavi, ako uistinu za to niste spremni na velike žrtve. Družite se zrelo, odgovorno i prijateljski.

dubina, gdje sotona stanuje, zato i zavija u tamu duše. (...) Lagati je kukavičluk, a nepokolebljivo ustrajati uz istinu, to je junaštvo", čitali su dalje izvratke iz knjige "karakter" Tihomira Totha.

LAŽ MOŽE UPROPASTITI ŽIVOT!

Don Jozo bio je još konkretniji. Pozvao je mlade da preispitaju svoje odnose i obećanja koja daju jedni drugima. "Laž može upropastiti drugu osobu za cijeli život. Ako mladić laže djevojci ili ona njemu, to će sigurno imati strašne posljedice. Ljubav je nešto najuzvišenije i najozbiljnije. Nemojte neodgovorno izjavljivati riječi ljubavi, ako uistinu za to niste spremni na velike žrtve. Družite se zrelo, odgovorno i prijateljski. Znam neke koji mi po treći put predstavljaju svoju buduću. To nije nimalo razborito", poučavao je uporno župnik. Mladi su se čudno pogledali. Ostali su bez argumenata i riječi. Ipak, Anita je prozborila: "Ali, don Jozo, to je danas normalno. Ako nemaš mladića ili djevojku, onda si jadan i nemaš društva. Onda..." Opet se razbuktala diskusija. Čulo se svašta. Iskusni župnik odaslao je jasnu poruku punu razumijevanja i ljubavi.

Nizali su se primjeri neodgovornih "ljubavi" i brakova temeljenih na laži. Koliko su mladi shvatili, bilo je teško procijeniti. Sigurno im je u svijest i podsvijest ušla činjenica da je laž jedan od najvećih grijeha i da se na laži ne smije i ne može graditi ozbiljna osobna i zajednička budućnost. "Gadljive su Gospodinu usne lažljive!", zazvonilo je za zaključak. ■

KONRAD ADENAUER

„OTAC“ UJEDINJENE EUROPE

Priča se da je jedan njemački svećenik na vjeronauku objašnjavao djeci što je osoba i osobnost. Govorio im je, naravno, da je svaki čovjek osoba, ali da svatko nije dobro razvio svoju osobnost. Posebno im je naglasio da za čvrstu osobnost treba imati jasna načela i po njima se ravnati. Pitao je djecu mogu li pokazati kakav dobar primjer u tom kontekstu. Jedan trinaestogodišnjak je odgovorio: „Osobnost je gospodin Adenauer!“ Svećenika je zanimalo obrazloženje: „Zašto misliš da je Konrad Adenauer osobnost?“ Dječak je uzvratilo: „Zato, jer što radi to i govori, a govori tako kako radi!“

„Doživljaji koje čovjek ponese iz rodne kuće su za njega odlučujuće sjećanje“, zapisao je Konrad Adenauer koji se rodio 5. siječnja 1876. u Kölnu. „Moji su rodi-

Nikad se nije dogodilo da bi se kolebao u pitanjima vjere. Javno ispovijedanje vjere za njega je bilo dio života koji se mora povezati s kršćanskom odgovornošću.

telji bili pobožni ljudi i nas djecu odgajali su u kršćanskom svjetonazoru. Ujutro i navečer zajedno smo molili, svake nedjelje je cijela obitelj prijevodne išla na svetu misu, a popodne na večernjicu. Djeca su dobro vidjela da se naš otac svaki dan na povratku iz službe (bio je tajnik državnoga suda) zaustavi u Marijinoj crkvi blizu našeg doma.“

Mali Konrad je bio među najboljim učenicima u školi. Rado je učio njemački i latinski jezik, a posebna ljubav bila

mu je botanika. Po završetku gimnazije, po očevom savjetu, zapošljava se kao činovnik u banci. To ga je dosta rastužilo. Želio je studirati poput starije braće. Otac je uslišao njegove molbe i poslao ga na studij prava u Bonn, potom München i Freiburg. Uspješno je okončao studij, ali zbog nedostatka sredstava za daljnje usavršavanje nije doktorirao. Ta „manjkavost“ mu je kasnije kroz život obilno nadoknađena. Primio je 21 počasni doktorat s različitih uglednih sveučilišta.

U 27 godini života ženi se s Emom Wayer i u sretnom braku rađa im se troje djece. Nažalost, supruga mu umire 1916. godine u trenutku kad Adenauer nastupa na javnu političku scenu. Ubrzo je 1917. godine postao gradonačelnik Kölna i na toj dužnosti ostaje sve do 1933. godine kada na vlast dolazi Hitler. Unatoč golemim zaslugama za razvoj ove njemačke pokrajine u svakom pogledu, Adenauerovo katoličkoj stranci došli su crni dani. *Deutsche Zentrumspartei* je izgubila „izbore“ u Kölnu, a Adenauer je pobjegao u opatiju Maria Laach, nakon što su mu prijeteći jer se nije želio ni rukovati s loaknim nacističkim vođama. Adenauerov jednogodišnji boravak u opatiji obznanjen je tek nakon rata od strane njezinog opata, kojeg su Heinrich Böll i drugi optužili za kolaboraciju s nacistima.

Bio je kratko zatvoren i nakon *Noći dugih noževa*. Sljedeće dvije godine se često selio zbog tortura koje su mu naturalisti nacisti. Prema Alberu Speeru i njedovim Dnevnicima iu Spandaua, hitler se divio Adenaueru. No, i Hitler i Speer su se slagali da Adenauer zbog svojih političkih pogledaa i tvrdoglavosti ne može igrati veću ulogu u nacističkom pokretu.

Moji su roditelji bili pobožni ljudi i nas djecu odgajali su u kršćanskom svjetonazoru.

Ujutro i navečer zajedno smo molili, svake nedjelje je cijela obitelj prijevodne išla na svetu misu, a popodne na večernjicu. Djeca su dobro vidjela da se naš otac svaki dan na povratku iz službe zaustavi u Marijinoj crkvi blizu našeg doma. (Konrad Adenauer)

U tim teškim trenucima poručio je svojoj drugoj ženi koju je oženio tri godine nakon smrti prve: „Budi mirna, jer svi smo mi u Božjim rukama!“

Kada su Amerikanci 1945. osvojili Köln ponovno je preuzeo ulogu gradonačelnika i uspješno počeo liječiti ratne rane. Svim snagama trudio se obnoviti bombardirani grad i okolice. Počeo je, također, s utemeljenjem nove stranke Kršćanske demokratske unije (CDU) s kojom je želio obnoviti porušenu i poraženu Njemačku. Konrad Adenauer u dobi od 73 godine postaje njemački kancelar. „Veliki starac“ kako su mu tepali osvaja još tri mandata, sve do 1963. godine. Teško javno breme odlaže tri godine prije smrti, a svome Bogu, kojem je cijeli život vedro služio, preselio je 19. travnja 1967. u 92 godini života.

Njegov sina Paul koji je postao svećenik o ocu je ovako govorio: „Nikad se nije dogodilo da bi se kolebao u pitanjima vjere. Javno ispovijedanje vjere za njega je bilo dio života koji se mora povezati s kršćanskom odgovornošću.“ ■

PROLJEĆE EVANGELIZACIJE

ovo je možda pravo proljeće evangelizacije. Danas svakako postoji otvorenost. Kada bi se pojavio onaj legendarni čovjek s Marsa i upitao: „Koja je najvažnija stvar koja se u ovome trenutku povijesti događa na planetu zemlji?“, siguran sam da bih mu ja osobno ovako odgovorio: „Najvažnija stvar, sa stajališta ljudske povijesti i promjene svjetske povijesne scene, danas je ono što bismo mogli nazvati ‘desekularizacijom ljudske povijesti.’“

Posljednjih četiri stotine godina, od militantnog prosvjetiteljstva iz 18. stoljeća, osobito u njegovu francuskom obliku, postupali smo na temelju pretpostavke koja je još uvijek upisana u sve udžbenike američkih javnih škola, kao i neizbrisivo upisana u umove najistaknutijih i najdarovitijih Amerikanaca. Riječ je o pretpostavci prema kojoj, kako su ljudi obrazovaniji, a time i „prosvjetljeniji“, postaju manje religiozni, te će religija naposljetku završiti na marginama života, gdje će biti hermetično zapečaćena u onoj sferi koju nazivamo „privatnom“. Neće joj biti dopušteno vršiti utjecaj

Danas, daleko od toga da bi religija bila potiskivana ili pak hermetično zatvorena u područje privatnosti, živimo u društvu koje obiluje dokazima vjerskoga preporoda.

na „stvarni svijet“ javnosti, kao niti na stvarnu povijest.

Danas, daleko od toga da bi religija bila potiskivana ili pak hermetično zatvorena u područje privatnosti, živimo u društvu koje obiluje dokazima vjerskoga preporoda. Jest, valja priznati, na tom području vlada poprilična pomutnja! No, dovoljno je poći u knjižnicu i pregledati police iz područja duhovnosti. Sve se nalazi pod kategorijama *New Age*-a i tzv. duhovnih „medijâ“, astrologije i *Wicca*-e, i tako dalje. Je li to možda svjetovnjačko društvo? Nipošto: to je opijeno, sumanuto, pomućeno religiozno društvo.

Je li to dobra ili loša vijest za kršćansko Evanđelje i navještanje Gospodstva Isusa Krista? Možda i jedno i drugo. Neki

bi bili skloni reći kako živimo u poslije-kršćanskome društvu. Osobno se ne slažem s time. Drugi bi opet rekli kako živimo u pred-kršćanskom društvu, nalik na prvo, drugo, ili treće stoljeće, u kojemu smo bili okruženi poganstvom, dok je Evanđelje predstavljalo nešto novo. Mislim da u tome ima nešto, ali nas to neće daleko odvesti, jer je jedna od poteškoća vezana uz evangelizaciju u kulturi poput naše upravo ta što ljudi smatraju kako već poznaju Evanđelje. To pak u drugome stoljeću nije bio slučaj.

Ne, smatram kako živimo u nepopravljivo, pomućeno i proturječno kršćanskom društvu gdje čak i oni koji se protive Kristu i Njegovoj Crkvi to čine upravo jezikom, metaforama i obredima Krista i njegove Crkve. Čak i da biste bili ateist u ovome društvu, morate biti kršćanski, ili makar židovski ateist. Ne možete biti samo ateist. To je kultura u potpunosti prožeta kršćanskim simbolima, gestama, jezikom, ostacima, i ostavštinom - mogli bismo reći, kršćanskim temeljnim slojem. (www.catholiceducation.org) ■

TOČIONICA PO GLAVI STANOVNIKA

Kafići (sada prerasli u tzv. klubove) uglavnom imaju neka strana i izazovna imena (koja ovom prigodom zbog reklame nećemo spominjati) ili čudne skraćenice nerijetko uvijene u plitku misteriju. Kafići - klubovi su nastali "na određenom stupnju razvoja ljudskog društva" i kao katalizatori uronjeni u našu svakodnevicu pokazuju u kakvom duhovnom stanju je ova naša planeta. Kažem i pišem planeta, jer kafić nije naš izvorni produkt. On nas je samo "ujedinio" sa ostalim svijetom. Slično kao npr. neboderi ili hamburgeri. Samo, kafići su naišli na pogodnije okolnosti i vrlo brzo su postali sastavni dio života. Naravno, original je pretrpio adaptaciju prema našim uvjetima. Čovjek je na neki način izgubio kontrolu i uklopljen je u nove prostore i strogo postavljene uvjete. Zavarava sebe i druge da mu je dobro i da je sretan. Ne želi priznati da mu ipak sve "ide na živce" i da krije svoje prave misli. Očito je, da skučeni i mračni prostori diktiraju raspoloženje i često kanaliziraju ideje. Suvremeno "bijelo roblje" trpi zagonetnu vlast prostora u kojima su zapostavljene važne norme ponašanja koje čovjeka čine kulturnim bićem.

Mnogi putovi i susreti završavaju baš za šankom. Ako zanemarimo alkoholičare zaključit ćemo da piće ipak nije u prvom planu. Uzrok odlaska u kafić nije ni potreba za iskrenim razgovorom, jer je ogromna buka. Praiskonski strah od samoće zbližava ljude i ovdje. Mladi očekuju da će tamo nekoga sresti i da će se

Mnogi putevi završavaju baš za šankom. Mladi očekuju da će tamo nekoga sresti i da će se baš u toj polutami i skučenosti okrenuti kotač njihova života.

baš u toj polutami i skučenosti okrenuti kotač njihova života. Vlasnici kafića su to, izgleda, odlično prostudirali. Prostori su namjerno suženi da se stvori gužva i osjećaj "ovdje je dobro, jer ima ljudi." Češća je ovisnost o gužvi, nego o alkoholu.

ZARADA VAŽNIJA OD ČOVJEKA!

Vlasnici kafića su uglavnom "naši ljudi". U nekim krajevima ostaci "plemenskog" mentaliteta uvjetuju da svatko ima "svoj" kafić. Golema je prednost u nekim raspravama činjenica da baš tvoj rođak ili prijatelj ima tako unosan biznis. Odnosi prema gazdama su često puni strahopoštovanja. Nije im se dobro zamjeriti. Imaju sve moguće i nemoguće veze. Jedna njihova izjava pokreće površnost i uskoro postaje nepoželjna osoba u određenim krugovima.

Konobari nisu otvoreno bezobrazni. Neljubaznost opravdavaju gužvom i prezaposlenošću. Profit im postaje važniji od čovjeka. Naslućuje se, također, neformalno postojanje "klubova" koji brane interese određenog kafića. U manjim sredinama lako je razaznati inte-

lektualna, ali i idejna stremljenja ljudi. Po "izlascima" u različite klubove to se savršeno vidi.

NEKI NOVI KULT

Tipični kafići su, unatoč sitnim razlikama veoma slični po svom unutrašnjem i vanjskom ambijentu. Zajednički im je dim, preglasna glazba i polumrak. U zadnje vrijeme i raznobojna svjetla i svjetleće kugle. Šank je kao u nekom novom kultu središte svega. Često je prepun zrcala i raznih suveniru. Okolnosti su idealne, pa točionica ima uspješan rad.

Glazba je posebna priča i o njoj je najteže progovoriti. Ostat ćemo za sada, samo pri tvrdnji da je preglasna i da često od ljudi stvara kretene koji tupo gledaju i nadvikuju se sami sa sobom. Poseban ritual je gurkanje i okretanje za svakim novim licem koje ulazi. Česta su dobacivanja i vulgarnosti, a u nedostatku misli reprezentativno izdanje je glupi smiješak.

Pri ulasku u kafić zbunjen je svaki normalan čovjek. Nije se lako snaći poslije prvog šoka. Prava je sreća kada je neki poznanik već unutra.

Kafići se razlikuju po prometu i po posjetiteljima. Neka mjesta imaju stalne garniture gostiju koji sve više bivaju navicni ovisnici. U njihova društva teško se uklapaju novi ljudi. Kafići po gradovima i na prometnim mjestima time su manje opterećeni. Normalno je da je u njima većina nepoznatih lica. Bio bi propust ne spomenuti "elitna" mjesta. Svaki kraj ima

ih nekoliko. O umiješnosti vlasnika ovisi koliko će to potrajati. "Svoje" kafiće imaju i posebne subkulturne grupe: pankeri, šminkeri, shinsi...

ISFORSIRANA OPUŠTENOST

Najčešći gosti kafića su mladi. Oni veliki dio dana, a posebno noći provode stalno nešto očekujući. Žalosno je konstatirati, ali izgleda da njihovo vrijeme ima najmanju cijenu. Mnogi gube osnovne kulturne kriterije. Ne žele shvatiti kako netko ne može popiti piće i ući u duge priče. Često su spremni tvrdoglavo braniti svoj izbor i ne priznaju da postoji mnogo pametnijih načina trošenja vremena. Mnogi će reći da se u kafiću opuste i dođu radi dobre glazbe. Možda ima i takvih, ali čisto sumnjamo da ovo na njih djeluje konstruktivno.

Na ovakvim mjestima gotovo sve je anemično. Nema stvaralačke dinamike. Čini se da sav taj pozitivni naboj odnosi preglasna glazba. Duhovna i intelektualna gibanja nalaze usiljenu smrt u bezizlaznoj mlakosti i stalno prisutnom foliranju. Otvaraju se novčanici puni novca i priča se o kvaru na (obavezno luksuznom!) automobilu i sl. Sve sa ciljem da se skupi nečija pozornost. Zahrva u dubinu su prava rijetkost. Životne priče i ispovijesti čuju se samo kad je netko pod utjecajem alkohola. Šank postaje mjesto koje daje kratko i lažno olakšanje. Već ujutro sve se, obično, okrene protiv govornika. Tračerski kružnici tako dobivaju nove zalihe.

ČINJENICE GOVORE

Nameće se logično pitanje: zašto su kafići obično ispunjeni do posljednjeg mjesta? Ako je to alternativni sadržaj odgovor nam je jasan. Mladi u svom traženju i sazrijevanju iz očaja i besmisla odlaze na takva mjesta, jer su, nažalost, zakinuti u onom osnovnom i važnijem. Smijemo tvrditi da su u sveopćoj degradaciji morala zakazale mnoge institucije kojima je odgoj mladih prvotan zadatak. Većini mladih dojadili su plitki i razvodnjeni sadržaji. Traže se čvrsti temelji i zdravi odgoj! Izrečenim mislima i komentarima ne pozivamo na zatvaranje kafića. Naprotiv! Želimo izbjeći krajnosti u svakom obliku. Ovo je samo jedan pogled na dio golemog mozaika koji čini problematiku mladih. ■

MILA DOMOVINO...

Zoru mnogih naroda poznamo tek po basnama, koje su nikle možda iz glava pjesničkih pastira, a Hrvati mogu se ponositi, što je njihovu zoru opisao cesar Konstantin Porfirogenet. (...)

Naša je domovina sva prošlost, sva sadašnjost i sva budućnost našega naroda. Je li dostojna naša domovina, da je ljubimo, da za nju radimo, da se za nju borimo? Ta plodna je i krasna, sveta i slavna, pa kako da je ne ljubimo? Odisej ljubio je neizmjeru svoju malenu i kršnu Itaku. Tko da ne ljubi svu slavu, svu muku, sve patnje, svu prolivenu krv, svu povijest svoga naroda? Kakvo je ono srce, koje izdaje sve svete uspomene svoga naroda, svu prošlost, sadašnjost i budućnost, svu borbu za slobodu, sve spomenike, sve grobnice iz davnih dana, sve svježije grobove, i grobove u kojima ćemo mi počivati, i grobove naših najdaljnjih potomaka? Hrvati, ljubimo svoju domovinu, radimo za nju, neustrašivo se borimo za nju, sve žrtvujemo, a vi, plemenite kćeri našega naroda, vi nas sokolite, u našoj borbi neka nas prate vaše pobude, vaši uzdisaji, vaše molitve! Ako se razori kojemu otačbeniku njegovo ognjište, ako mu se uništi sva obiteljska sreća, otarite potajice svoje suze, pa onda sokolite druge. Krasna zemlja, u kojoj mi živimo, i more, koje cjeliva njezine obale, i mi svi ovdje i svi ostali Hrvati, i naš milozvučni i sjajni, stari i uvijek mladi hrvatski jezik, i to je naša domovina. Sva naša prošlost, sadašnjost i budućnost; svi naši umnici i junaci, mrtvi i živi, i oni koji će se roditi od hrvatske majke, i to je naša domovina. Sva borba, sva čežnja, sve suze za slobodom, i to je naša domovina. Sve to ukupno naša je domovina; pa i sve ruševine starih gradova po humcima i brdima; svi razoreni hramovi i sve one svete iskopane ploče, svi slomljeni mramorni stupovi i sva grobišta, sve naše patnje i sva naša slava, sve to ukupno, sve je to domovina naša! A tko da sve to ne ljubi? Tko da sve to izda?... Oj mila, sveta i slavna domovino naša, mi svi, tvoja djeca, želimo, hoćemo, borit ćemo se, da bude što prije ujedinjena, slobodna i samostalna! Živjela Hrvatska! ■

Evgenij Kumičić (Iz govora u Karlovcu, 22. svibnja 1893.)

UČIMO OD ŽIVOTA

Život ponekad zorno pokazuje kako se grijeh osvećuje, čovjeka unesrećuje već ovdje. Jedna od svjetskih umjetnina je slika Isusove posljednje večere, od Leonarda da Vinci. Za svaku osobu na slici umjetnik je tražio živi uzorak. Tako mu je za Isusov lik poslužio krasan mladić Pietro Bandinelli, iz čijih je očiju i lica odsijavala nevinost, dobrotu i druge vrline. Nakon mnogo godina još je tražio uzorak za glavu Jude koji je izdao Isusa. Napokon naiđe na jednog uličnog propalicu. Dovede ga i počne prema njegovu licu slikati Judino lice. Nakon nekog vremena ovaj se jako uznemiri - jer je već bio tu, prije kojih 15 godina, kao model za Isusovo lice! Pita ga umjetnik da Vinci što ga je upropastilo da se ovako jadno izmijenio. Na to Pietro ispriča svoju tužnu povijest - grijeha! Odao se raskalašenu životu. Za to je trebalo novaca. Dakle, slijedile su krađe i prijevare. Pa zatvor, pa alkohol jer je trebalo utopiti tugu... Svi ti grijesi utisnuli su mu u lice svoj sramotni pečat!...

Suvremeni, sve nesigurniji život, jasno pokazuje kakve teške posljedice raznovrsni grijesi nanose i pojedincima i ljudskom rodu i prirodi: svestrana korupcija ili pokvarenost, terorizam, uništavanje okoliša, neuspjeli brakovi itd. Zbilja treba poslušati Sveto pismo, da se grijeha čuvamo kao zmije i lava i "dvosjeklog mača koji nanosi rane neizlječive" (Sir 21, 2-3).

O. Mato Rusan

40 GODINA ZA BOGA I HRVATSKU DRAGU
MI
KATOLIČKO GLASILO

Uredništvo i uprava: Ilica 29/I, Zagreb • Telefon: 01/48 33 360 • 098/ 9600 917 • e-mail: mate737@gmail.com,
Uredovno vrijeme: 9 – 13 sati • **Osniivač:** Zajednica mladih «MI» • **Nakladnik:** Hrvatski katolički zbor "MI",
Mesnička 2, 10000 Zagreb • **Glavni urednik:** Mate Krajina • **Odgovorni urednik:** Jozo Mario Tolj
Uredničko vijeće: Jozo Mario Tolj, mr. Krešimir Cerovac, dr. Lucija Ljubić, dr. Božo Skoko, Anton Kliman
Grafičko oblikovanje: David Ivić

Pretplate i uplate za tuzemstvo: Treći dan d. o. o., Stara cesta 25, 10251 Hrvatski Leskovac,
IBAN HR9523600001101227244, SWIFT: ZABHR2X,

Godišnja pretplata: 120,00 kn • Inozemstvo: BiH – 200 kn, Švicarska – 40,00 CHF, Ostale zemlje – 30,00 €